

Україна:

події,
факти,
коментарі

2012 № 14

Україна: події, факти, коментарі

Інформаційно-аналітичний журнал

Для керівників та працівників інформаційних структур на місцях

Засновник

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Головний редактор

О. Онищенко, академік НАН України

Редакційна колегія

В. Горвий, заступник головного редактора

Л. Чуприна, заввідділу оперативної інформації

Т. Гранчак, заввідділу політологічного аналізу

Н. Вітушко, заввідділу електронних технологій обробки інформації

Т. Дубас, заввідділу синтезу соціокультурних мережевих ресурсів

Комп'ютерний дизайн Г. Булахова

Видається з 01.01.1998 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію

КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Виходить двічі на місяць

Матеріали друкуються українською та російською мовами

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти

Передрук – тільки з дозволу редакції

Адреса редакції:

НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна

Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03

E-mail: siaz@pochta.ru

www.nbu.gov.ua/siaz.html

ЗМІСТ

Коротко про головне

Звернення Президента до Українського народу з нагоди 22-ї річниці проголошення Декларації про державний суверенітет України.	4
Результати п'ятого засідання Українсько-Російської міждержавної комісії	4
Президенти України та Росії підписали Декларацію про зміст українсько-російського стратегічного партнерства	8

Аналітика

Ю. Якименко Закон "О морских портах Украины" в оценках политиков и экспертов.	15
А. Рябоконт Украинско-российское сотрудничество в сфере ядерной энергетики.	23
А. Потіха Об'єднана опозиція: стан, перспективи.	30
А. Худенко Урожай-2012.	37
А. Пилипака Закон о языке глазами российских экспертов.	44

Партійна позиція

В. Пальчук Тактика партії УДАР та її лідера В. Кличка напередодні парламентських виборів.	47
--	----

Наука-суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти.	55
Загальна характеристика наукової і науково-технічної діяльності.	61
Питання екології та уникнення техногенних катастроф.	61
Освіта та кадрове забезпечення в Україні.	62
Наукові видання	63
Наука і влада	65

До уваги держслужбовця

С. Семенченко	
Нові надходження до НБУВ.	70

Коротко про головне

Звернення Президента до Українського народу з нагоди 22-ї річниці проголошення Декларації про державний суверенітет України

Дорогі співвітчизники!

Минуло вже 22 роки від дня прийняття Декларації про державний суверенітет України. Цей правовий акт відкрив Українському народові шлях до незалежності.

Ключові постулати Декларації залишаються наріжним каменем новітнього вітчизняного державотворення, фундаментом внутрішньої та зовнішньої політики. Положення, визначені актом більш ніж два десятиріччя тому, і сьогодні є дороговказом та джерелом натхнення для тих, хто здійснює реформи в усіх сферах суспільного життя.

Ми можемо з упевненістю сказати, що основні принципи, закладені в ухваленню 16 липня 1990 р. документі, реалізовані. Україна розвивається як незалежна, демократична та правова держава.

Зичу усім добра, злагоди та благополуччя (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (<http://www.president.gov.ua>). – 2012. – 16.07*).

Результати п'ятого засідання Українсько-Російської міждержавної комісії

12 липня відбулося п'яте засідання Українсько-Російської міждержавної комісії. За підсумками заходу Президент України В. Янукович та Президент Російської Федерації В. Путін підписали Спільну заяву.

У документі відзначається особлива роль у розвитку різнопланової двосторонньої взаємодії комісії, діяльність якої спрямована на досягнення практичних домовленостей у різноманітних сферах співробітництва.

У заяві також зафіксовано основні результати роботи засідання, підтверджено намір сторін на постійній основі розвивати конструктивний політичний діалог, сприяти розширенню співпраці за всіма існуючими і перспективними напрямками.

Глави держав також затвердили Протокол п'ятого засідання Українсько-Російської міждержавної комісії.

У присутності В. Януковича та В. Путіна за результатами засідання також було підписано ряд інших документів:

– Міжурядову угоду про взаємодію з питань запобігання надзвичайним ситуаціям, пожежам і ліквідації їх наслідків у населених пунктах, у яких дислокуються об'єкти Чорноморського флоту РФ на території України.

Підписання Угоди створить необхідні умови для забезпечення взаємного інформування про загрози або виникнення надзвичайних ситуацій, пожеж, здійснення спільних заходів і надання необхідної допомоги у ліквідації їх наслідків, а також проведення інших заходів із запобігання виникненню надзвичайних ситуацій.

– Міжурядову угоду про співробітництво у сфері авіаційного пошуку і рятування.

Угода дозволить здійснювати спільні дії пошуково-рятувальних сил під час виникнення авіаційних пригод у районі відповідальності однієї зі сторін.

– Міжурядовий протокол про внесення змін до Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Росії про співробітництво в галузі атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації від 21 червня 2002 р.;

Зміни стосуються визнання сторонами дипломів державного зразка про наукову ступінь кандидата наук і доктора наук і надання їх власникам права на здійснення професійної діяльності в обох державах.

– Міжурядовий меморандум про співробітництво у боротьбі з тероризмом.

Документ спрямований на вдосконалення нормативно-правової бази співробітництва правоохоронних органів і спецслужб у сфері протидії новим викликам і загрозам.

– Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством економічного розвитку і торгівлі України і Міністерством економічного розвитку Росії.

У документі фіксується домовленість сторін здійснити аналіз та інвентаризацію взаємних зобов'язань з лібералізації доступу на ринки сторін з метою якнайшвидшого їх виконання. Сторони зобов'язуються створити спільну Комісію з вирішення чутливих питань у сфері торговельно-економічного співробітництва, яка могла б на постійній основі відстежувати ситуацію у сфері зовнішньої торгівлі між Україною і РФ, вносити пропозиції щодо оперативного врегулювання проблемних питань.

– Меморандум між Міністерством енергетики і вугільної промисловості України і Державною корпорацією з атомної енергії «Росатом» про інтеграцію і співробітництво в галузі використання атомної енергії у мирних цілях;

У документі зафіксована домовленість про проведення комплексу робіт з вивчення інвестиційної привабливості активів (підприємств) у галузі енергетичного машинобудування і ядерного паливного циклу, а також механізмів їх інтеграції на паритетній основі.

– Меморандум між Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України і Федеральною службою з гідрометеорології та моніторингу навколишнього середовища Росії про науково-технічне співробітництво в Антарктиці.

У Меморандумі фіксується домовленість про використання можливостей міжнародного співробітництва в рамках Договору про Антарктику з метою ефективної реалізації національних антарктичних програм, оптимізації людських і матеріальних ресурсів під час проведення наукових досліджень в Антарктиці тощо. Документ регламентує основні напрями міждержавного співробітництва в цій сфері, а також базові умови взаємодії.

– Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво між Державною реєстраційною службою України та Федеральною службою державної реєстрації, кадастру та картографії РФ;

Документ створює умови для співробітництва між профільними відомствами сторін шляхом: обміну досвідом щодо практичного застосування централізованих інформаційних систем і баз даних у сферах державної реєстрації прав на нерухоме майно; проведення зустрічей, семінарів, консультацій, форумів і конференцій; організації навчань і стажувань для фахівців двох країн.

– Міжурядову угоду про заходи щодо забезпечення паралельної роботи Об'єднаної енергетичної системи України і Єдиної енергетичної системи Росії.

Додаток

Спільна заява Президентів України та Російської Федерації за підсумками п'ятого засідання Українсько-Російської міждержавної комісії

12 липня 2012 р. у місті Ялта відбулося п'яте засідання Українсько-Російської міждержавної комісії під головуванням Президента України В. Януковича і Президента Російської Федерації В. Путіна, за підсумками якого Президенти України та Росії заявляють таке.

Відзначаючи цього року 20-річчя встановлення дипломатичних відносин між Україною і Російською Федерацією та 15-річчя підписання Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією, глави двох держав підтверджують свою відданість подальшому розвитку українсько-російських відносин у дусі взаємної поваги, довіри та стратегічного партнерства.

Президенти України і Російської Федерації відзначають особливу роль у розвитку різнопланової двосторонньої взаємодії Українсько-Російської міждержавної комісії, діяльність якої спрямована на досягнення практичних домовленостей у різних сферах співробітництва.

Україна і Російська Федерація зацікавлені в розширенні торговельно-економічної, інвестиційної співпраці, налагодженні та сприянні кооперації між суб'єктами господарювання двох держав, поглибленні міжрегіональних зв'язків. Додаткового стимулу розкриттю потенціалу взаємодії на рівні регіонів має надати проведення восени цього

року в Нижньому Новгороді третього Українсько-Російського міжрегіонального економічного форуму під патронатом Президента України і Президента Росії.

Значним внеском у модернізацію економік обох держав стане ефективна реалізація спільних широкомасштабних проектів у сфері космосу, авіа- та машинобудування, атомної енергетики, нанотехнологій, транспорту і в інших високотехнологічних і наукоємних галузях.

Україна і Російська Федерація, будучи пріоритетними торговельно-економічними партнерами, мають намір і надалі нарощувати обсяги двостороннього товарообігу, використовуючи значні резерви, що залишаються в цій сфері. Принципи прагматизму, взаємної вигоди й врахування національних інтересів одна одної відіграватимуть визначальну роль у подальшому розвитку українсько-російського економічного співробітництва.

Глави двох держав заявляють про свою рішучість вжити всіх необхідних заходів з метою недопущення негативного впливу світової фінансово-економічної кризи на національні економіки України і Росії та двостороннє торговельно-економічне співробітництво.

Президенти України і Російської Федерації підтвердили, що якнайшвидше взаємовигідне вирішення питання щодо розмежування Азовського і Чорного морів та Керченської протоки відповідає національним інтересам двох держав.

Сторони висловили задоволення досягнутим прогресом у питаннях демаркації українсько-російського державного кордону, підтвердивши важливість подальших кроків щодо спрощення порядку його перетинання, а також оптимізації процедур прикордонного і митного контролю для українських і російських громадян.

Президенти України і Російської Федерації заявили про намір надавати особливу увагу взаємодії в культурно-гуманітарній сфері, що є надзвичайно важливим інструментом розвитку відносин між народами в дусі дружби, довіри і взаєморозуміння.

Окреме значення у поглибленні гуманітарних зв'язків матиме всебічна підтримка на державному рівні української культури й української мови в Російській Федерації та російської культури і російської мови в Україні.

Глави двох держав мають намір надавати суттєву увагу проведенню спільних заходів зі святкування у 2014 р. 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка.

Важливим напрямом стратегічного партнерства між Україною і Російською Федерацією є взаємодія в рамках таких міжнародних організацій і структур, як ООН, ОБСЄ, Рада Європи, СНД та інших світових і регіональних форматів, координація дій сторін з метою захисту прав українських і російських громадян у ситуаціях, що потребують цього, на територіях третіх країн.

Президенти України і Російської Федерації підтвердили намір і надалі розвивати на постійній основі конструктивний політичний діалог та сприяти розширенню співробітництва за всіма наявними і перспективними напрямками.

Досягнуто домовленості щодо проведення шостого засідання Українсько-Російської міждержавної комісії в Російській Федерації у 2013 р. (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (<http://www.president.gov.ua>). – 2012. – 12.07*).

Президенти України та Росії підписали Декларацію про зміст українсько-російського стратегічного партнерства

Президент України В. Янукович та Президент Російської Федерації В. Путін підписали Декларацію про зміст українсько-російського стратегічного партнерства.

У Декларації зафіксовані основні цілі стратегічного партнерства між Україною і Росією: поглиблення двостороннього співробітництва; надання взаємної підтримки в проведенні соціально-економічних реформ, модернізації економіки, зміцненні правової демократичної держави та розвитку громадянського суспільства; зміцнення дружби і розвиток співробітництва між народами.

У документі також зафіксовано основні механізми реалізації стратегічного партнерства. Ідеться про постійну взаємодію сторін – насамперед у рамках регулярних зустрічей на найвищому рівні з активним використанням механізму Українсько-Російської міждержавної комісії; спільне вирішення особливо значущих завдань у рамках відповідних багатосторонніх форматів з найважливіших загальноєвропейських і світових проблем, питань забезпечення міжнародної та регіональної безпеки, співробітництва в гуманітарній сфері та у сфері захисту прав людини.

У Декларації також визначено основні сфери російсько-українського співробітництва – політична, економічна, природоохоронна, науково-технічна та культурно-гуманітарна сфери, у тому числі в галузі науки, освіти, інформації, спорту, туризму, молодіжної політики тощо, а також базові напрями співробітництва в зазначених галузях.

Додаток

Декларація про зміст українсько-російського стратегічного партнерства

Україна і Російська Федерація, що далі іменуються Сторонами, ґрунтуючись на Договорі про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією від 31 травня 1997 року, яким установлюється стратегічний характер відносин між двома державами, а також інших основоположних двосторонніх документах;

вважаючи, що подальше зміцнення відносин стратегічного партнерства відповідає прагненням народів України та Росії до розвитку взаємовигідного співробітництва та розширення гуманітарних контактів;

виходячи з взаємного прагнення до поглиблення регулярного політичного діалогу з двосторонніх та багатосторонніх питань, що становлять взаємний інтерес;

ураховуючи історично сформовані тісні зв'язки, відносини дружби, добросусідства та співробітництва між народами України та Росії;

надаючи пріоритетне значення співробітництву в економічній сфері з метою сприяння національному розвитку;

підтверджуючи відданість основним цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, а також зобов'язанням Сторін сприяти міжнародному мирові та безпеці, мирному врегулюванню спорів і співробітничати для цих цілей у рамках ООН, ОБСЄ, Ради Європи та інших світових і регіональних форумів;

підтверджуючи необхідність дальшого зміцнення міжнародних структур безпеки для цілей забезпечення миру й стабільності, мирного вирішення й недопущення регіональних конфліктів на основі положень Статуту ООН, принципів ОБСЄ, створення сприятливого клімату для політичного, економічного та інших видів міжнародного співробітництва;

наголошуючи на необхідності дальшого всебічного зміцнення Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) як наріжного каменя сучасної системи міжнародної безпеки, який стримує загрозу розповсюдження ядерної зброї, забезпечує просування шляхом ядерного роззброєння та гарантує розвиток широкого міжнародного співробітництва в галузі використання атомної енергії для мирних цілей;

будучи переконаними в першорядному значенні заохочення та захисту прав людини, а також забезпечення верховенства права, визнаючи важливість сприяння діалогові між культурами та цивілізаціями, а також захисту й заохочення культурного різноманіття;

виходячи з обопільного визнання та поваги до суверенного права кожної з держав на здійснення зваженої та відповідальної зовнішньої політики на основі своїх національних інтересів і цілей державного розвитку без шкоди для безпеки одна одної;

ураховуючи прагнення Сторін до розвитку відносин з європейськими структурами в інтересах усіх європейських держав на основі норм і принципів міжнародного права, зобов'язань, закріплених у Заключному акті НБСЄ 1975 року, Паризькій хартії для нової Європи 1990 року, Хартії Європейської безпеки 1999 року з метою створення на європейському континенті системи єдиної та неподільної безпеки;

відзначаючи, що вибір України на користь неядерного й позаблокового статусу робить важливий внесок у забезпечення військово-політичної стабільності й зміцнення атмосфери довіри в Європі та світі, і у зв'язку із цим підтверджуючи свою відданість положенням Будапештського меморандуму 1994 року;

усвідомлюючи високий рівень відповідальності за забезпечення миру та стабільності на європейському континенті;

прагнучи вивести стратегічне партнерство на якісно новий рівень, що відповідає потенціалові й актуальним потребам українсько-російського співробітництва, а також глобальним тенденціям світового розвитку,

заявляють про таке:

1. Цілями стратегічного партнерства між Україною та Російською Федерацією є поглиблення двостороннього співробітництва на основі загально визнаних принципів міжнародного права, у тому числі поваги до державного суверенітету й незалежності,

територіальної цілісності й непорушності кордонів, а також спільних інтересів, найважливіші серед яких – зміцнення міжнародної та регіональної безпеки та стабільності, надання взаємної підтримки в проведенні соціально-економічних реформ, здійсненні модернізації економіки, зміцненні правової демократичної держави та розвитку громадянського суспільства в обох державах, зміцнення дружби й розвитку співробітництва між народами України та Російської Федерації.

Українсько-російське співробітництво слугує всебічному зміцненню відносин на рівноправній та взаємовигідній основі, у дусі дружби та добросусідства між двома державами й не спрямоване проти інших країн.

Стратегічне партнерство реалізується шляхом постійної взаємодії Сторін, насамперед у рамках регулярних зустрічей на вищому рівні з активним використанням механізму Українсько-Російської міждержавної комісії, а також у спільному вирішенні особливо важливих завдань, що становлять для них спільний інтерес, у рамках відповідних багатосторонніх форматів з найважливіших загальноєвропейських і світових проблем, питань забезпечення міжнародної та регіональної безпеки, співробітництва в гуманітарній галузі та сфері захисту прав людини.

Виходячи з принципу неподільності безпеки, Україна та Російська Федерація як держави – стратегічні партнери у своїх відносинах з третіми державами та міжнародними організаціями враховуватимуть інтереси безпеки одна одної.

2. Основними напрямками українсько-російського співробітництва є спільні дії з розвитку відносин в політичній, економічній, природоохоронній, науково-технічній та культурно-гуманітарній сферах, у тому числі в галузі науки, освіти, інформації, спорту, туризму та молодіжної політики.

3. Важливе місце у двосторонньому співробітництві належить постійному політичному діалогові з актуальних міжнародних проблем, у тому числі питань міжнародної та регіональної стабільності й безпеки, взаємодії в рамках зусиль усього міжнародного співтовариства з пошуку відповідей на нові глобальні виклики та загрози, у тому числі в контексті боротьби з міжнародним тероризмом, незаконним обігом наркотиків, транснаціональною організованою злочинністю, незаконною міграцією, розповсюдженням зброї масового знищення (ЗМЗ), піратством.

Україна та Російська Федерація продовжать розвиток конструктивного партнерства із широкого кола питань безпеки, що включає контроль над озброєннями та роззброєння; нерозповсюдження ЗМЗ і засобів її доставки; заходи транспарентності й зміцнення довіри; експортний контроль; протидію глобальним загрозам безпеці, у тому числі недопущення розміщення зброї в космічному просторі; вироблення універсальних критеріїв урегулювання конфліктів виключно мирними засобами на основі принципів міжнародного права; взаємодію між організаціями, що діють у галузі безпеки.

Сторони продовжать практичну взаємодію в галузі мирного використання атомної енергії, зокрема в рамках спільної участі в роботі Міжнародного центру зі збагачення урану в м. Ангарськ, урахуваючи, у тому числі, його внесок у зусилля МАГАТЕ з формування нових, стійких до поширення підходів до забезпечення доступу держав – членів ДНЯЗ до благ мирного атома.

Україна та Російська Федерація виступають за формування справедливого й демократичного світоустрою, що ґрунтується на принципах суверенної рівності всіх держав і верховенства міжнародного права, на колективних багатосторонніх підходах до вирішення завдань, що стоять перед міжнародним співтовариством, при збереженні

центральної координуючої ролі сильної та ефективної ООН у глобальній архітектурі міжнародної безпеки.

Сторони активно сприятимуть просуванню ініціатив України та Російської Федерації, спрямованих на створення спільного простору юридично обов'язкових гарантій рівної та неподільної безпеки для всіх без винятку держав Євroatлантичного регіону, у тому числі надійних гарантій безпеки для країн, що добровільно відмовилися від ядерних арсеналів, та позаблокових держав.

Сторони здійснюватимуть взаємодію з питань порядку денного Організації з безпеки та співробітництва в Європі для цілей підвищення ефективності її діяльності у дусі принципів Гельсінського Заключного акта та інших основоположних документів ОБСЄ на базі колективно погоджених правил і зміцнення порядку ухвалення рішень шляхом досягнення консенсусу, що відображає суверенну рівність всіх держав-учасниць.

Україна та Російська Федерація зміцнюватимуть і розширятимуть співробітництво в рамках Ради Європи, сприятимуть її реформуванню в інтересах згуртованості держав континенту, ефективного здійснення ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням, сприяння їхньому економічному й соціальному прогресові, зміцнення ролі цієї унікальної організації в європейській архітектурі, що формується.

4. Сторони на принципах взаєморозуміння, взаємоповаги та транспарентності, виходячи з прагнення до зміцнення міжнародної безпеки й стабільності в Європі, урахуваючи інтереси обох держав у сфері безпеки, проведитимуть консультації з питань розвитку відносин Україна – НАТО й Росія – НАТО, а також обмінюватимуться інформацією та співробітничатимуть, коли це можливо, у реалізації конкретних проектів, що становлять взаємний інтерес, включаючи проблематику створення європейської протиракетної оборони.

5. Сторони також проведитимуть консультації з питань розвитку відносин Україна – Європейський Союз та Росія – Європейський Союз.

У контексті зусиль, спрямованих на усунення існуючих в Європі розподільних ліній, Україна та Росія продовжать виступати за зняття візових бар'єрів і створення спільного простору для контактів людей на європейському континенті.

6. Сторони надають велике значення багатосторонньому співробітництву в рамках Співдружності Незалежних Держав, розглядаючи таке співробітництво в руслі загальноєвропейських тенденцій. Вони будуть і надалі робити внесок у розвиток та зміцнення СНД на благо своїх народів, надаючи особливу увагу підвищенню ефективності спільних соціально-економічних і гуманітарних програм держав-учасниць Співдружності.

7. Україна та Російська Федерація усвідомлюють свою особливу відповідальність за долю Чорноморського регіону й робитимуть спільний внесок у підтримання миру, стабільності й розвитку співробітництва в цьому регіоні, використовуючи, у тому числі, взаємодію в рамках Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) для цілей підвищення ефективності її діяльності.

8. Сторони надають велике значення взаємодії своїх військово-морських сил, поряд із взаємодією військово-морських сил усіх чорноморських держав, у тому числі в рамках багатосторонніх ініціатив з боротьби з тероризмом і піратством у Середземному морі та інших акваторіях Світового океану.

9. Україна та Російська Федерація підтримують необхідність проведення на регулярній основі спільних військових навчань, у тому числі й багатонаціональних за участю третіх країн.

10. Сторони виступають на користь розширення взаємовигідного співробітництва між Військово-Морськими силами Збройних сил України та Чорноморським флотом Російської Федерації.

Сторони підтвердили свою готовність у повному обсязі виконувати положення базових угод, які регламентують функціонування Чорноморського флоту Російської Федерації та його перебування на території України.

11. Сторони висловлюють спільну заінтересованість у врегулюванні та попередженні регіональних конфліктів.

Як посередники та країни-гаранти Україна та Російська Федерація продовжуватимуть сприяти мирному врегулюванню придністровської проблеми в рамках існуючого формату «5+2» з метою визначення особливого надійно гарантованого статусу Придністров'я з повагою до суверенітету й територіальної цілісності Республіки Молдова, збереженням її конституційного нейтралітету й з дотриманням прав людини й національних меншин відповідно до європейських стандартів.

12. У рамках стратегічного партнерства Сторони підтверджують необхідність завершення договірно-правового оформлення українсько-російського державного кордону на основі принципів і норм міжнародного права та із забезпеченням такого режиму державного кордону, який сприятиме нарощуванню ділових контактів, розвитку торгівлі, вільному спілкуванню громадян двох держав.

13. Сторони надають пріоритетне значення сучасним формам співробітництва в торгівельно-економічній сфері, яке робить значний внесок у досягнення цілей національного розвитку, підвищення спільних конкурентних переваг, подолання негативних наслідків світової фінансово-економічної кризи.

Ураховуючи високий ступінь взаємозалежності економік України та Російської Федерації, Сторони вживатимуть заходів з модернізації всього спектра торговельно-економічних відносин, пріоритетного розвитку інноваційно-інвестиційних напрямів, просування інтеграційної взаємодії, яка становить взаємний інтерес.

У рамках виконання довгострокової Програми економічного співробітництва України і Російської Федерації та інших двосторонніх документів Сторони:

- зосередять свої зусилля на реалізації взаємовигідних проектів, у тому числі створенні спільних підприємств у пріоритетних сферах економіки, її високотехнологічних та наукоємних галузях (авіаційному будівництві, будівництві двигунів, атомній енергетиці, космічній промисловості, суднобудуванні та інших) з використанням, у тому числі, відповідних «дорожніх карт»;

- продовжать формування сприятливих умов для розвитку двостороннього торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва шляхом удосконалення його нормативно-правової бази для цілей оптимізації технічного та правового регулювання товаропотоків, поліпшення умов взаємного доступу до ринків товарів, послуг та інвестицій на недискримінаційній основі, протидії контрабанді й недобросовісній конкуренції;

- надаватимуть особливу увагу використанню промисловими підприємствами обох держав, у першу чергу атомно-енергетичного, транспортного, авіаційного, космічного, паливно-енергетичного комплексів, можливостей різних форм кооперації та інтеграційної взаємодії;

- докладуть зусиль для забезпечення повноцінного функціонування режиму зони вільної торгівлі без вилучень та обмежень, з урахуванням відповідної роботи в рамках

Співдружності Незалежних Держав, надаючи особливу увагу лібералізації заходів захисту ринку у двосторонній торгівлі товарами;

– уживатимуть заходів, спрямованих на координацію діяльності транспортних систем, у тому числі з метою підвищення транзитного потенціалу двох держав;

– поглиблюватимуть співробітництво з питань регулювання процесів трудової міграції, соціального захисту громадян обох держав, які працюють на територіях одна одної, й протидіятимуть незаконній міграції.

Сторони також розвиватимуть співробітництво у військово-технічній галузі, у тому числі шляхом кооперації по лінії оборонно-промислових комплексів двох країн.

14. Україна та Російська Федерація відзначають стратегічне значення розвитку взаємовигідного, заснованого на балансі інтересів Сторін, співробітництва в паливно-енергетичній сфері, зокрема у сфері транспортування енергоносіїв, у сприянні ефективному та безпечному функціонуванню трансконтинентальних транспортних коридорів.

15. Україна та Російська Федерація активно використовуватимуть співробітництво з міжнародними фінансовими інститутами, зокрема Міжнародним валютним фондом, Всесвітнім банком, Європейським банком реконструкції і розвитку, Європейським інвестиційним банком, у тому числі з метою реалізації транс'європейських проєктів у сфері транспорту, комунікацій та інших галузях.

Україна підтримує вступ Росії до Світової організації торгівлі.

16. Україна та Російська Федерація виступають за взаємодоповнюваність інтеграційних процесів, що здійснюються в рамках Євразійської економічної інтеграції та Європейського Союзу.

17. З метою зміцнення двосторонніх відносин, поглиблення економічних та культурних зв'язків між двома державами Сторони активно розвиватимуть прикордонне й міжрегіональне співробітництво між двома країнами.

Найважливішими факторами розвитку відносин у цій сфері є реалізація довгострокової Програми міжрегіонального та прикордонного співробітництва України та Російської Федерації, а також регулярне проведення двосторонніх міжрегіональних економічних форумів за участю Президентів України та Російської Федерації.

18. Україна та Російська Федерація як держави-сусіди підтверджують обопільне прагнення розвивати культурно-гуманітарне співробітництво, яке покликане сприяти поглибленню відносин дружби, добросусідства, високої духовності та повної довіри.

Сторони надаватимуть підтримку українській мові в Російській Федерації та російській мові в Україні відповідно до загальноєвропейських норм, інтересів українців та росіян та завдань розширення всебічних зв'язків між людьми.

Сторони на основі взаєморозуміння й взаємоповаги і далі підтримуватимуть конструктивний діалог з питань забезпечення мовних, освітніх, національно-культурних та інших потреб громадян України та Росії.

Сторони, керуючись прагненням до розвитку фізкультурно-спортивного руху, сприятимуть зміцненню двостороннього співробітництва в галузі підготовки спортсменів, розвитку масового спорту, спортивної науки й медицини, співробітничатимуть у галузі боротьби з застосуванням допінгу в спорті, здійснюватимуть обмін інформацією в галузі будівництва спортивних споруд й обмін тренерським персоналом та іншими спеціалістами в галузі спорту. Сторони висловлюють готовність підтримувати одна одну в різних міжнародних спортивних організаціях.

Беручи до уваги, що в сучасному суспільстві молодь є стратегічним потенціалом кожної держави, а міжнародне молодіжне співробітництво – одним з найважливіших

факторів забезпечення економічної та політичної стабільності у світі, Сторони домовилися про активізацію відносин у сфері молодіжної політики, заохочення контактів між молодіжними організаціями двох країн. Співробітництво України та Російської Федерації в роботі з молоддю має особливе значення для подальшого зміцнення дружби й стратегічного партнерства між двома державами. Це співробітництво будуватиметься на основі спільних проєктів за участю відповідних органів державної влади й молодіжних громадських організацій із залученням об'єднань ветеранів.

19. Україна та Російська Федерація розвиватимуть співробітництво з метою об'єктивного відображення історії Другої світової війни та інших спільних сторінок їхньої історії, протидіятимуть спробам її перекручення.

Особливе значення Сторони надаватимуть розвитку механізмів міжкультурного діалогу, у тому числі через сфери освіти й збереження історико-культурної спадщини. Зусилля Сторін будуть спрямовані на просування толерантності, протидію всім формам і проявам ксенофобії, нетерпимості, шовінізму та агресивного націоналізму, а також на виховання в молодого покоління шанобливого ставлення до історичної пам'яті, ідеалів та світової культури, гуманістичних цінностей.

Сторони сприятимуть конструктивному правовому розглядові звернень стосовно повернення історичних і культурних цінностей, які мають унікальне національне значення.

20. Сторони впевнені, що реалізація викладених у цій Декларації домовленостей сприятиме повноправній й активній участі обох країн у міжнародних процесах у XXI сторіччі на основі спільного прагнення жити в умовах миру, безпеки, соціальної та національної злагоди, сталого розвитку та процвітання. Вони й далі робитимуть свій внесок у формування нової архітектури міжнародної та регіональної безпеки, зміцнення довіри, сприяння економічному зростанню й забезпеченню національно-культурного розвитку всіх народів європейського континенту й світу в цілому.

Цю Декларацію складено у двох примірниках, кожний українською та російською мовами, при цьому обидва тексти мають однакову силу.

Вчинено в м. Ялта 12 липня 2012 року

Президент України В. Ф. Янукович

Президент Російської Федерації В. В. Путін

(Офіційне інтернет-представництво Президента України

(<http://www.president.gov.ua>). – 2012. – 12.07).

Аналітика

Ю. Якименко, мл. науч. сотр.

Закон «О морских портах Украины» в оценках политиков и экспертов

17 мая украинский парламент принял во втором чтении правительственный законопроект № 9712 «О морских портах Украины», определяющий правовые, экономические и организационные основы деятельности в морских портах. 8 июня документ был подписан Президентом, а с 27 июня новый закон вступил в силу.

Обозреватели напоминают, что в ноябре 2011 Верховная Рада уже принимала закон о портах, но документ, предусматривавший право частных компаний владеть портовой инфраструктурой, был ветоирован Президентом по настоянию тогдашнего министра экологии и природных ресурсов Н. Злочевского, который требовал, чтобы законом запрещался сброс с торговых судов остатков нефти, необработанных сточных вод, отходов и мусора.

Как отмечается в пояснительной записке к документу, авторами нового законопроекта в полной мере были учтены все требования министерства.

В то же время ключевые положения нового закона остались теми же, что и прежде. Новый документ, как предусматривал и предыдущий закон, оставляет государству осуществление регуляторных функций (для чего создается специальная Администрация морских портов) и предоставляет право владеть портовой инфраструктурой и заниматься перегрузкой частным компаниям.

Эти положения документа вызвали оживленную общественную дискуссию. Одним из ее аспектов стало обращение в Конституционный Суд 55 депутатов парламента (фракции БЮТ и НУНС) с требованием проверить принятый закон на соответствие его Основному закону.

Позже в Верховной Раде был зарегистрирован законопроект, в котором его авторы – оппозиционные депутаты Ю. Кармазин и А. Дубовой – предложили изъять из положений нового закона о портах все, что касается приватизации объектов государственной собственности.

В то же время новый закон был подвергнут критике и со стороны представителей провластных политических сил, а также вызвал неоднозначную реакцию многих действующих и бывших работников портовой отрасли и жителей портовых городов.

Инициаторы закона объясняют его принятие необходимостью реформирования портовой отрасли, подчеркивая, что Украина – единственная страна на постсоветском пространстве, не осуществившая таких реформ. Закон, по мнению авторов, будет служить качественному преобразованию отрасли, обеспе-

чивая привлечение необходимых для модернизации портовой инфраструктуры инвестиций. В документе прописаны механизмы их привлечения и компенсации, а также механизмы защиты прав инвесторов, работающих в портах.

Законодательное закрепление таких механизмов направлено на налаживание максимально эффективно государственно-частного партнерства и увеличение притока инвестиций в отрасль. Это, как полагают авторы документа, должно способствовать росту конкурентоспособности украинских портов.

Отметим, что закон не распространяется на речные порты, морские рыбные порты, пункты базирования Военно-морских сил Украины, морской охраны центрального органа исполнительной власти, которые обеспечивают реализацию государственной политики в сфере защиты государственной границы, а также на пункты базирования военно-морских кораблей иностранных государств, которые в соответствии с международными договорами Украины временно находятся на территории Украины.

Функционирование и развитие морских портов, согласно документу, должно осуществляться по принципам объединения интересов и деятельности государства в лице службы капитана морского порта, администрации морских портов Украины, других государственных предприятий, которые осуществляют функционирование морского порта, и субъектов ведения хозяйства, которые осуществляют свою деятельность в морском порту; хранения и образования, в частности, на основе объединения имущества частной, государственной и коммунальной форм собственности, единых имущественных комплексов, расположенных в пределах территории и акватории морского порта; обеспечения конкуренции среди субъектов ведения хозяйства, которые производят одинаковую продукцию (товары, работы, услуги) в морском порту, и пр.

Порядок открытия и закрытия морских портов определяется Кабинетом Министров. Он же осуществляет ведение Реестра морских портов Украины – электронной базы данных по учету морских портов, целью которой является обеспечение данными, необходимыми для выполнения задач в сфере безопасности мореходства, охраны окружающей природной среды, а также для осуществления государственного надзора.

Основой планирования развития портовой отрасли в законе называется Стратегия развития морских портов Украины, которая определяет краткосрочные (на пять лет), среднесрочные (на 10 лет) и долгосрочные (на 25 лет) перспективы развития и учитывает прогнозы относительно грузопотоков в экспортном, импортном и транзитном направлениях, задачи и основные направления реализации стратегии и другие аспекты. При этом стратегия должна согласовываться с государственной политикой в сфере транспорта и планами развития других транспортных отраслей Украины.

Закон также предусматривает, что на территории морских портов, через которые осуществляется международное сообщение, по решению правительства открываются пункты пропуска через государственную границу Украины.

По закону в Украине также будет создана Администрация морских портов с целью содержания и обеспечения эффективного использования госимущества, переданного ей в хозяйственное ведение, в том числе модернизации, ремонта, реконструкции и строительства гидротехнических сооружений и других объектов портовой инфраструктуры, расположенных в пределах территории и акватории морского порта.

Особое внимание экспертов привлекла 25-я статья закона, определяющая особенности приватизации объектов портовой инфраструктуры. В соответствии с положениями этой статьи, объектами приватизации являются единые имущественные комплексы государственных предприятий и акции публичных акционерных обществ, акции, принадлежащие государству в уставном капитале хозяйственных обществ. Законом предусмотрено, что единые имущественные комплексы государственных предприятий и 100 % акций уставного капитала публичных акционерных обществ подлежат продаже на конкурентной основе. В соответствии с 25-й статьей закона, условия конкурса по продаже единого имущественного комплекса государственного предприятия могут предусматривать аренду причалов сроком до 49 лет, земельных участков сроком до 49 лет, на которых расположены причалы, и единых имущественных комплексов.

Комментируя положения этой статьи, некоторые политики и эксперты отмечали, что ею по существу подменяются законы, касающиеся приватизации.

Возможность приватизации портов и скупки госимущества частными компаниями обозреватели называют «скрытой» составляющей вступившего в силу закона, одновременно указывая и на другую его сторону – улучшение регулирования в сфере портовой деятельности.

Закон позволяет в случае необходимости реализовывать инвестиционные проекты, то есть отдавать под приватизацию предприятия и землю, находящиеся до этого момента в городской или государственной собственности. Согласно закону, землями портов будет распоряжаться правительство, а не местные советы, что вступает в конфликт со ст. 142 Конституции, которая поясняет, что распоряжение землей является материальной и финансовой основой местного самоуправления. Таким образом, противоречие закона Конституции стало одним из главных аргументов его критиков.

Участники круглого стола, инициированного народным депутатом Украины А. Дубовым в Верховной Раде в конце апреля, отмечали, что с принятием закона «портовые города-спутники могут стать городами-призраками». «Это закон, цель которого узаконить отбирание», – прокомментировал 25-ю статью представитель МТП «Южный» А. Сахненко. Что касается второго спорного момента закона – 15-й статьи, предусматривающей создание Администрации морских портов, – то, по мнению специалиста, придумать такое учреждение мог только тот, кто никогда в портах не работал, так как любой порт требует срочного и оперативного решения большинства вопросов.

Против создания Администрации морских портов также высказался народный депутат Украины В. Лемза. По его словам, крайне нецелесообразно замыкать крупнейшие экономические и производственные структуры на одну придуманную. Он уверен, что лишение портов статуса юридического лица и перевод их в разряд филиалов неизменно урежет их возможности как субъектов хозяйствования. Администрация портов будет осуществлять аккумуляцию всех средств и делить их на свое усмотрение. «Это приведет к тому, что по каждой копейке необходимо будет обращаться в главную структуру и “получать добро”», – считает депутат.

Он также высказал убеждение, что данный закон не принесет ожидаемых результатов, потому что он «...лоббирует интересы конкретных структур и людей – Ахметова, Фирташа и т. д. Они хотят решить свои вопросы, но это сейчас происходит в ущерб общему государственному делу».

На этот аспект вопроса обратил внимание и народный депутат О. Радковский, который также подчеркнул, что все порты готовятся под приватизацию «известной финансово-промышленной группы», ориентированной на экспорт металла. «Это интегрированные вертикальные структуры, которых волнует лишь конечный доход. Нет экспорта металла – такой собственник останавливает перегрузочный комплекс. Упал рынок металла, изменились мировые цены – ему выгоднее остановить порт и какое-то время не работать», – считает депутат.

С резкой критикой закона выступил также депутат Одесского областного совета (ПР) В. Страшилин. «Это закон Иуды, это предательство всего Придунавья, города Измаила и всех остальных портов. У нас сегодня больше некому наполнять бюджет города, кроме порта», – заявил депутат, предположив, что Президенту страны, видимо, не указали на все недостатки этого закона, заслуживающего, по мнению депутата, очередного вето.

В то же время народный депутат Украины В. Кравчук, напротив, высказал мнение, что Президент прекрасно знает, какую угрозу портовой отрасли Украины несет в себе новый законопроект. «...Этот закон написан под конкретных людей, которые уже видят себя собственниками портов...», и Президент не наложит на него вето, – верно спрогнозировал депутат.

Участники круглого стола также выражали обеспокоенность тем, что в законе ничего не сказано о социальных гарантиях для коллективов. По их мнению, принятие закона неизменно внесет социальную напряженность, так как приведет к сокращению рабочих мест в морских портах. Кроме того, с приходом в порты частного капитала работники безвозвратно утратят социальную сферу.

Против закона о портах также высказались некоторые предприятия, чья деятельность связана или зависит от портовой отрасли. Так, крупное сельскохозяйственное предприятие «Нибулон» в своем официальном заявлении отметило, что принятая редакция закона имеет существенные недостатки, в частно-

сти, ограничивает экономическую конкуренцию в морской отрасли сужает объем существующих прав частного морского бизнеса и носит дискриминационный характер для субъектов хозяйствования, которые до вступления в силу закона законно построили собственные перегрузочные мощности (терминалы) вне существующих государственных морских портов.

Кроме того «Нибулон» критикует предусмотренное законом создание государственного предприятия-монополиста – Администрации морских портов Украины, «которое наделено также и признаками органа государственной власти и вопреки Конституции Украины будет осуществлять контроль и надзор за деятельностью предприятий негосударственного сектора экономики».

Представители компании считают, что вступление в силу закона может привести к негативным последствиям и ухудшению существующего положения предприятий морского транспорта, которые сейчас находятся вне существующих государственных морских портов, монополизации рынков погрузочно-разгрузочных работ и смежных рынков, а также к ухудшению инвестиционного климата в отрасли морского транспорта и состояния защищенности частных инвестиций.

Сторонники принятого закона придерживаются противоположного мнения. Они отмечают, что отсутствие закона в перспективе вело к портовым конфликтам, непрозрачной тарифной политике и, соответственно, стагнации.

По словам члена Рабочей группы по разработке законопроекта А. Подгайного, основная цель нового закона – увеличение доходности портов и повышение конкурентоспособности отрасли.

«Украинские порты начали терять свои конкурентные преимущества перед зарубежными, – уверен начальник ОМТП Ю. Васьков. – Новый закон решит эти проблемы».

Вице-премьер-министр и министр инфраструктуры Украины Б. Колесников подчеркивает, что Закон «О морских портах» – «это в первую очередь обеспечение государством качественного законодательного урегулирования этих отношений, которые уже фактически сформировались в портах с инвесторами в рамках государственно-частного партнерства, а также привлечение дополнительных инвестиций для развития отрасли за счет предоставления инвесторам законодательных гарантий защиты их прав».

«За 20 лет независимости нашего государства внутри портов построено множество частных терминалов. Во многих портах уже есть зерновые, контейнерные и другие терминалы – именно частные. Закон же позволяет легитимизировать собственную инвестицию и развиваться дальше, что очень важно для отрасли. Документ должен помочь портам освободиться от бремени нерешенных правовых проблем и привлечь инвестиции на развитие», – заявляет Б. Колесников.

Еще одним важным моментом закона он считает своеобразную амнистию для всех прошлых инвестиций: государство гарантирует право частной собст-

венности на причалы, построенные за счет частных инвестиций до вступления в силу нового закона, при условии, что они были внесены в реестр гидротехнических сооружений в установленном порядке.

Также министр сообщил, что введение в действие положений Закона Украины «О морских портах Украины» позволит создать в Ялтинском и Севастопольском портах современную инфраструктуру по приему и обслуживанию круизного флота. По его словам, потенциальный инвестор, выразивший желание вкладывать средства в развитие упомянутых портов, – американский холдинг Royal Caribbean International, – получит законодательные гарантии защиты собственных вложений и сможет приступить к реализации проекта.

Начальник Измаильского морского торгового порта Ю. Фуратов, комментируя принятый документ, отметил, что Закон «О морских портах Украины» открывает в портовой отрасли новые возможности и создает благоприятные условия для развития, модернизации и эффективной работы. По его словам, на сегодняшний день большинство украинских портов не могут нормально функционировать. Требуется серьезная модернизация портового хозяйства, но в портах нет средств, чтобы ее осуществить. «Для того чтобы в порт привлечь грузы, нужны более глобальные изменения, которые без помощи инвесторов мы не можем реализовать. И чем быстрее инвесторы почувствуют надежность законодательной базы в отрасли, тем быстрее порты Украины начнут конкурировать с Румынией, Россией, Молдавией и т. д.», – заявляет Ю. Фуратов, подчеркивая, что Закон «О морских портах» принят в Украине с большим опозданием.

«При распаде Союза все порты были практически в равных условиях. Я говорю о развитии и модернизации инфраструктуры портов. Теперь давайте посмотрим, на каком материально-техническом уровне работают порты России, стран Балтики, которые уже давно провели реформы в портовой отрасли. Развитие портовой инфраструктуры этих стран, а также их законодательная база намного опережают украинские порты. Сейчас российские грузоотправители опасаются работать с нашими портами из-за несовершенной законодательной базы и износа основных фондов. По этой причине Украина теряет транзит, и очень быстрыми темпами. Более того, недавно Россия официально презентовала проект «Создание сухогрузного района морского порта Тамань». Строительство терминала «ударит» по портам Украины. На днях пресс-служба Минэкономики Молдовы озвучила новость о том, что администрация международного порта Джурджулешты собирается существенно снизить цены на портовые услуги по перегрузке контейнеров с целью «оттянуть» на себя грузы Ильичевского, Одесского и других портов Черноморского и Дунайского бассейна. Порт Джурджулешты размещается буквально на клочке прибрежной зоны Дуная и составляет конкуренцию крупным морским портам Украины. А все благодаря тому, что в Молдове для инвесторов уже создана благоприятная обстановка в портовом бизнесе», – рассказывает начальник Измаильского порта.

Новый закон, по его словам, улучшит работу портов и поможет улучшить их инвестиционную привлекательность. От принятия этого закона выигрывают все – государство, портовики и инвесторы, для которых закон предусматривает гарантии по защите инвестиций, считает Ю. Фуратов.

Глава одесского областного МЧС В. Боделан также высказывает поддержку принятому документу. «Закон о портах крайне важен. Далее по старым нормам и канонам порты развиваться не могут. Это тормоз. Порты теряют грузовую базу: грузы уходят в Констанцу (Румынию), Новороссийск (Россия). Поэтому я считаю, что вся правовая база, которая перестраивает работу портов, требует своего конкретного обновления», – заявляет чиновник.

Специалисты отмечают по этому поводу, что в борьбе за грузопотоки украинские порты должны использовать свои естественные преимущества – глубоководность и возможность кластерного развития. Об этом, в частности, заявляет генеральный директор Центра транспортных исследований С. Вовк.

Один из авторов законопроекта «О морских портах», глава подкомитета парламента по вопросам морского и речного транспорта Ю. Крук считает, что с реформой в морской отрасли Украина может рассчитывать на значительное увеличение объема грузопотоков.

«Сегодня всеми портами обрабатывается около 120 млн т. Думаю, что даже с учетом действующих мощностей вполне реально обрабатывать до 200 млн, и мы на это и рассчитываем. В более далекой перспективе все зависит от того, какой грузопоток и в каком объеме будут иметь частные компании – создатели новых терминалов. А то, что терминалы будут строиться под конкретный грузопоток – это несомненно».

Комментируя основные риски для портового бизнеса после того, как закон будет принят, Ю. Крук заявил: «Серьезные риски лежат в области взаимодействия портов и железной дороги – недаром портовики называют «Укрзализныцю» государством в государстве. Те новые объемы грузопотоков, о которых мы с вами говорили, обязательно потребуют развития подъездных железнодорожных путей и припортовых станций. Узость железнодорожной инфраструктуры – это сегодня проблема практически каждого порта. Поэтому обязательно нужно найти механизм инвестирования в развитие этой инфраструктуры, иначе мы построим причалы – а припортовая станция станет бутылочным горлышком, которое пропустить все это не может. Согласно закону об акционировании железной дороги, колеи остаются в сфере компетенции государства, поэтому с развитием частных форм собственности в портах нужно будет искать какие-то механизмы взаимодействия».

Что касается одного из наиболее спорных аспектов закона – возможной приватизации объектов портовой отрасли, то сторонники закона отрицают такую возможность.

«Закон «О морских портах» не несет угрозы приватизации портов. Нет ни одной строки в Законе, по которой можно сделать такой вывод. Люди,

которые пытаются убедить в обратном, далеки от этой отрасли или просто манипулируют теми, кто с законом не ознакомился», – подчеркивает начальник Измаильского порта Ю. Фуратов.

О том, что новый закон не открывает возможностей по приватизации портов, говорит и начальник Одесского морского торгового порта Ю. Васьков. «Многие ошибочно так считают, но сегодня вопросы приватизации регламентируются отдельными законодательными актами. Главная особенность закона – не приватизация, а смена системы управления и возможность инвестирования в портовую отрасль», – отмечает он. По его словам, до сих пор у инвесторов не было возможности инвестировать в портовую инфраструктуру на условиях концессии, хотя такая форма сотрудничества более понятна для международного бизнеса.

По словам адвоката ЮФ «АНК» А. Волкова, закон пошел по пути запрета на приватизацию объектов, имеющих стратегическое значение. При этом, авторы закона предусмотрели приватизацию не как основной, а как дополнительный или вспомогательный инструмент для привлечения инвестиций в портовую отрасль. «Логика закона предполагает, что основным инструментом для привлечения инвестиций должна стать именно концессия, которая пока что в портовом секторе не применялась», – считает эксперт.

По словам А. Волкова, в Украине по-прежнему продолжает действовать закон о перечне объектов права государственности, не подлежащих приватизации, принятый в 1999 г. В этот перечень входят все морские порты Украины. Таким образом, эксперт считает невозможной приватизацию морских портов до тех пор, пока в этот перечень не будут внесены изменения.

Отметим, что первый вице-премьер В. Хорошковский заявляет, что не видит проблем с приватизацией портов «при конкурентных процедурах продажи и недопущения монополизации». В то же время вице-премьер Б. Колесников заявляет, что «как таковой приватизации не будет, потому что приватизировать нечего». По его словам, принятие закона «открывает возможности во всех украинских портах для входа и получения участков земли для развития грузовых терминалов в нашей стране». Новый закон необходим для того, чтобы гарантировать инвестору право собственности на построенные им в портах терминалы: «На сегодняшний день более 70 % грузов только в Одесском порту перерабатывается частными терминалами, а не государственными», – заявляет Б. Колесников. При этом эксперты отмечают, что существующие на сегодня риски инвестирования в портовую инфраструктуру Украины связаны в первую очередь с устаревшей нормативной базой, которая фактически отражает советскую модель функционирования портов.

Тем временем в прессе активно обсуждаются варианты дальнейшего хода событий в портовой отрасли. Большинство экспертов констатируют, что крупнейшей и влиятельнейшей структурой в украинской портовой отрасли стала СКМ, которая ставит перед собой задание взять под контроль Южный, Ильи-

чевский, Мариупольский и, возможно, Севастопольский и Николаевский морские порты. Работа СКМ в этих портах ведется в нескольких направлениях. Во-первых, группа активно наращивает свое присутствие в экспедиционном сегменте портового бизнеса. Во-вторых, в подготовке к приватизации портов, СКМ, по мнению экспертов, стремится к «расширению» рынков портовой перевалки и готовит масштабные проекты, одним из которых может стать проведение дноуглубительных работ за государственный счет. Со временем глубоководные каналы могут стать элементами крупных частных терминальных комплексов. Социально-экономические последствия развития подобных сценариев будут иметь множество различных аспектов, пристальное изучение которых представляется важным уже сегодня.

А. Рябоконт, мл. науч. сотр.

Украинско-российское сотрудничество в сфере ядерной энергетик

Главной темой Международного форума «АТОМЭКСПО-2012», который состоялся в начале июня в Москве, стало состояние ядерной отрасли спустя год после аварии на японской АЭС «Фукусима-Даичи». В форуме участвовали более 1300 специалистов из 53 стран.

В рамках «АТОМЭКСПО-2012» состоялись международный конгресс и специализированная выставка предприятий атомной промышленности и смежных отраслей: поставщиков оборудования, комплектующих и услуг для отрасли, строительных компаний, IT- и консалтинговых фирм.

В ходе круглых столов в рамках форума обсуждались такие актуальные вопросы, как преимущества и условия реализации интегрированного подхода к развитию атомной энергетик, инвестиционный потенциал отрасли, комплексный подход к привлечению финансирования, актуальные вопросы международного ядерного права, международная кооперация в ядерном топливном цикле и многие другие.

Отдельное внимание на «АТОМЭКСПО-2012» было уделено вопросам российско-украинского сотрудничества. Как сообщил заместитель генерального директора корпорации «Росатом» К. Комаров, «сегодня мы с украинскими коллегами собираемся проанализировать все зоны сотрудничества, в том числе по поставкам топлива для АЭС, сооружению завода по производству ядерного топлива, а также Хмельницкую АЭС».

Работа по достройке Хмельницкой АЭС идет в рамках межправительственного соглашения, которое предусматривает, что Россия обеспечивает доступ

Украины к финансовым ресурсам. В то же время, отметил К. Комаров, в соглашении не прописано, какие это будут ресурсы.

Отметим, что переговоры российского Сбербанка с Украиной и «Росатомом» о предоставлении кредита на достройку Хмельницкой АЭС не завершены и часть банка в 4 млрд долл. российского финансирования еще не определена. Заместитель главы правления крупнейшего российского банка А. Донских заявил: «Ныне говорить с оптимизмом, что сделка пребывает в финальной стадии, я бы не стал. То есть она обсуждается, она в процессе, но до подписания еще не дошло... Сумма в 4 млрд долл. – это средства, которые вообще необходимы для достройки двух энергоблоков Хмельницкой АЭС. Если речь вести о сумме нашего финансирования, то в данный момент сложно обсуждать – соглашение еще не готово. Каким будет объем участия Сбербанка, какой будет структура соглашения, я не могу комментировать, потому что соглашение в процессе».

Вместе с тем В. Комаров отметил по этому поводу, что «изначально мы ориентировались, что это будут коммерческие кредиты российских банков, но вполне возможно, что ситуация может измениться. В России есть практика предоставления межправительственных кредитов. Но для того чтобы запустить этот процесс, нужно выполнить ряд формальностей». В частности, он напомнил, что Украина еще не приняла закон о строительстве энергоблоков № 3 и № 4 Хмельницкой АЭС.

Особое внимание экспертов отрасли и СМИ привлекает тема строительства в Украине завода по фабрикации ядерного топлива. Кабинет Министров Украины еще в сентябре 2010 г. утвердил победителем конкурса по выбору технологии для строительства в Украине завода по производству ядерного топлива для реакторов АЭС ВВЭР-1000 российскую компанию «ТВЭЛ». В октябре того же года «ТВЭЛ» и украинский государственный концерн «Ядерное топливо» подписали соглашение о создании на территории нашей страны (пос. Смолино, Кировоградская обл.) этого совместного предприятия с долей Украины 50 % + 1 акция.

Отметим, что согласиться на передачу Украине технологий по фабрикации тепловыделяющих сборок для АЭС россиянам было не просто. К примеру, в 2010 г. «ТВЭЛ» поставил в Украину ТВС более чем на 600 млн долл., что составило почти 55 % общего объема экспорта компании. В 2011 г. «Энергоатом» закупил у России ядерное топливо на сумму более 590 млн долл. То есть, украинский рынок остается для «ТВЭЛ» ключевым. Если же учесть, что загрузка двух российских предприятий по фабрикации топлива составляет на сегодня не более 60 % их мощностей, то становится ясно, что только угроза потери значительной доли украинского рынка заставила россиян пойти на строительство завода. Этой угрозой стало соглашение, подписанное в 2008 г. между украинским правительством и американской компанией Westinghouse, согласно которому до 2015 г. минимум три энергоблока на отечественных АЭС будут работать на теп-

ловыделяющих сборках этой компании (сейчас топливо Westinghouse в режиме опытной эксплуатации используется на двух блоках Южноукраинской АЭС). Изначально планировалось, что первая очередь завода заработает к 2013 г., а к 2020 г. будет запущена вторая очередь, после чего Украина получит полный цикл производства топлива – от изготовления урановых таблеток до выпуска их тепловыделяющих сборок. Теперь уже предполагается, что первые ТВС украинский завод выпустит только в 2015 г., а полный цикл производства будет налажен не ранее 2020 г. И то только в том случае, если строительство предприятия начнется в этом году.

На протяжении последних лет любые украинско-российские контакты в энергетической сфере происходят с оглядкой на ситуацию в газовом секторе. И в этом нет ничего удивительного – груз газовых договоренностей, подписанных в 2009 г., давит на украинскую экономику едва ли не больше, чем проявления мирового экономического кризиса. Отсутствие прогресса в переговорах с Россией о цене на газ заставляет украинскую власть изыскивать новые аргументы в данной и других отраслях (в том числе в сфере ядерной энергетики), способные сделать Москву более сговорчивой.

Не удивительно, что начало сотрудничества НАЭК «Энергоатом» с американской Westinghouse воспринималось российской стороной, в первую очередь, как политический и экономический демарш в адрес России. Как известно, все 15 реакторов, работающие на четырех украинских АЭС (13 реакторов типа ВВЭР-1000 и два реактора типа ВВЭР-440), разрабатывались во времена СССР и ТВС, производимые на предприятиях «ТВЭЛ», являются для них «родными» с технологической точки зрения. При этом нужно учитывать, что в атомной энергетике безопасность эксплуатации любого оборудования, а тем более топливных сборок, является ключевым вопросом. Только огромное желание хоть в чем-то предьявить россиянам весомые аргументы сподвигло украинское руководство дать добро на начало эксплуатации ТВС Westinghouse. Формально разрешение на начало опытной эксплуатации давала Государственная инспекция ядерного регулирования (ГИЯР), но все-таки окончательное решение было за политиками самого высокого уровня. В противном случае вряд ли кто-то в нашей стране решился бы на эксперименты с ядерным топливом: слишком уж дорого нам обошелся Чернобыль и слишком большое внимание приковано к последствиям Фукусимы. Именно фактор безопасности был в полной мере использован противниками топлива Westinghouse, которые напоминали о неудачном опыте его эксплуатации на реакторах типа ВВЭР-1000 на чешской АЭС «Темлине». Но даже смена власти в Украине не смогла затормозить процесс вхождения американской компании на украинский рынок.

На данный момент два энергоблока типа ВВЭР-1000 Южноукраинской АЭС частично загружены топливными сборками Westinghouse, изготовленными на дочернем предприятии этой компании в Швеции, и, согласно официаль-

ным данным, никаких особых нареканий на их надежность и эффективность пока не было. С другой стороны, в СМИ появлялась официально не подтвержденная информация о том, что НАЭК «Энергоатом» обратилась к российским атомщикам с просьбой поставить топливо на Южноукраинскую атомную электростанцию, которое «ТВЭЛ» изготовил для Запорожской АЭС. Как сообщили СМИ, сложности были связаны с «отклонениями в работе» ядерного топлива ТВС-W, которое произведено японско-американской компанией Westinghouse и находилось на станции в опытной эксплуатации.

Американские топливные сборки по своим техническим характеристикам и массо-габаритным параметрам практически идентичны российским. Вместе с тем остается открытым вопрос, что делать с американскими ТВС после их выгрузки из реактора. Если топливные сборки, поставленные россиянами, ими же и утилизируются, то заниматься отработанным ядерным топливом своих конкурентов они, конечно, не будут. «Энергоатом» пока только ведет переговоры по этому поводу с французской компанией AREVA.

Итак, в отношении дальнейшей эксплуатации в Украине топлива Westinghouse имеются технические вопросы, которые могут быть вполне решаемы. Иное дело – экономическая составляющая. Руководство «Энергоатома» признавало, что ТВС Westinghouse на 30 % дороже российского топлива и снижение стоимости сборок будет происходить пропорционально наращиванию объема их загрузки на отечественных АЭС. Но никто не гарантирует, что даже после расширения присутствия Westinghouse в Украине ее продукция сравняется в цене с российской, а тем более если ТВС по российской технологии будут собираться в Украине. Возникает реальный риск, что проводимая таким путем диверсификация рынка ядерного топлива может привести к удорожанию электроэнергии, вырабатываемой нашими АЭС. В таких условиях можно предположить, что позиция Украины в отношении диверсификации рынка ядерного топлива может быть пересмотрена с началом строительства завода по фабрикации ядерного топлива совместно с «ТВЭЛ».

27 июня 2012 г. распоряжением Кабинета Министров поддержано предложение Минэнергоугля относительно размещения ядерной установки «Завод по производству ядерного топлива для реакторов типа ВВЭР-1000» на территории Смолинского сельсовета Маловыскивского района Кировоградской области и одобрено представленное министерством ТЭО «Строительство завода по производству ядерного топлива».

Ранее вице-президент компании «ТВЭЛ» В. Константинов сообщил, что финансирование строительства в Украине завода по фабрикации ядерного топлива на 70 % будет осуществлено за счет заемных средств. По его словам, на последней встрече гендиректора «Росатома» С. Кириенко и министра энергетики и угольной промышленности Украины Ю. Бойко было определено, что 30 % финансирования составит капитал акционеров – как с украинской стороны, так и со стороны компании «ТВЭЛ», остальные 70 % – заемные средств-

ва. При этом за счет средств акционеров будет в основном финансироваться начальный этап строительства.

Выйти на положительный уровень рентабельности по I и II очередям завода ожидается через пять-семь лет после ввода их в эксплуатацию. В целом по проекту достижение положительной рентабельности предполагается к 2025–2027 гг. Подготовительные работы на площадке в пос. Смолино (Кировоградская обл.), как ожидается, начнутся осенью 2012 г.

Директор совместного предприятия ЧАО «Завод по производству ядерного топлива» О. Фесенко сообщил, что общая сумма затрат на строительство завода в настоящее время оценивается в 463 млн долл., в том числе сметная стоимость строительства – 295 млн долл., затраты на приобретение технологии – 140 млн долл., участие в развитии инфраструктуры региона размещения предприятия – 28 млн долл. В то же время директор СП отметил, что эти цифры еще не окончательные и могут корректироваться.

Планируемая продукция предприятия: тепловыделяющие сборки (ТВС) для реактора типа ВВЭР-1000 – до 800 шт. в год (до 400 т урана), ТВЭЛы для реактора типа ВВЭР-1000 – 250 тыс. шт. в год (до 400 т урана), топливные таблетки и порошок диоксида урана (до 400 т урана в год). Поставки сырья – гексафторида обогащенного урана, а также циркониевых заготовок для ТВЭЛов – будут осуществляться из России.

Отметим, что в Украине была большая программа создания собственного производства циркония, но она так до сих пор и не реализована. В любом случае, «ТВЭЛ» должен обеспечить поставки циркониевых комплектующих, ведь, в отличие от украинской стороны, за последние годы вложил в глубокую модернизацию циркониевого производства около 2 млрд руб.

Кроме того, цена обогащенного урана для ТВС, который будет поставляться из РФ, по предварительным подсчетам, составит больше половины в конечной себестоимости одной сборки. В общем, для того чтобы не только рассчитаться с кредитами, но и выйти на рентабельность, украинско-российскому предприятию придется работать на полную мощность (которая, по предварительным оценкам, составит около 800–900 сборок в год).

Как заявил В. Константинов, «то, что мы будем передавать часть заказов на завод в Украине, является совершенно осмысленным решением. Да, будем загружать украинский завод, но надеемся, что к тому времени появится значительное количество новых реакторов и в России, и за рубежом, которые будут построены по нашим технологиям. Таким образом, мы надеемся компенсировать увеличение производственных мощностей по изготовлению топливных сборок ростом количества реакторов». Он убежден, что еще одним осмысленным шагом, но уже с украинской стороны, должно стать решение о загрузке завода за счет всех без исключения украинских энергоблоков. «Сегодня мы нигде не слышим, что украинский завод должен быть, в первую очередь, загружен за счет украинских блоков, но я считаю, что именно так и

следует поступить. Потом подтянется X-3, X-4», – добавил вице-президент «ТВЭЛ».

В конкурсном предложении заявлены две технологии производства топлива – производство действующих ТВС и усовершенствованного топлива ТВСА-12. Если Государственная инспекция ядерного регулирования Украины примет решение о том, что ТВСА-12 можно эксплуатировать в промышленном режиме на украинских реакторах, то российская сторона передаст эту технологию непосредственно совместному украинско-российскому предприятию. Новые сборки отличаются пятилетним топливным циклом, в них увеличено количество урана – с 500 кг до 550 кг. Эти сборки по техническим характеристикам будут лучше, чем действующие ТВС. ТЭО эксплуатации усовершенствованного топлива ТВСА-12 уже завершено.

Учитывая, что в новой сборке на 50 кг урана больше, она априори будет дороже. Но количество сборок в перегрузке будет меньше. И если Украина перейдет на 18-месячный топливный цикл (что также позволяет топливо ТВСА-12), то периодичность перегрузок будет реже, возрастет коэффициент использования установленной мощности АЭС. Это экономический эффект, который получает станция. По словам О. Фесенко, перед началом сооружения завода необходимо подписать контракт между СП и НАЭК «Энергоатом» на поставку готовой продукции (ТВС) для энергоблоков украинских АЭС начиная с 2016 г. «Контракт уже практически согласован, в этом году мы обязаны его подписать», – сказал директор СП.

Деятельность завода по производству ядерного топлива, по словам директора предприятия, будет рентабельной, если он будет обеспечивать топливом не менее семи энергоблоков, а в идеале – все украинские атомные блоки. «В 2016 г. контракт “Энергоатома” с “ТВЭЛ” заканчивается, и мы планируем, начиная с 2016 г., перетянуть на себя поставку топлива на все атомные станции Украины, может, даже включая те, на которых сейчас американское топливо. Сегодня нужно обосновать хотя бы минимальную загрузку завода, и для этого требуется контракт с “Энергоатомом”. Если нам подпишут 13 блоков, это будет очень хорошо», – сказал О. Фесенко. Кроме того, он сообщил, что СП намерено привлечь кредитные средства в Сбербанке России, чтобы не зависеть от бюджетных денег.

Как сообщила генеральный директор украинского госконцерна «Ядерное топливо» Т. Амосова, завод не будет производить топливо для реакторов типа ВВЭР-440. Это подтвердил и вице-президент компании «ТВЭЛ» В. Константинов. По мнению специалистов, дополнительная линия производства не сможет окупиться, поскольку сегодня в Украине эксплуатируется только два блока с реакторами типа ВВЭР-440.

Что же касается экспорта украинских ТВС, то это еще очень отдаленная перспектива. По словам В. Константинова, «экспорт с украинского завода пойдет только после того, как мы закроем внутриукраинские потребности в

топливе. Потом будем смотреть, где строятся новые реакторы, поскольку на существующие реакторы топливные сборки поставляются в соответствии с долгосрочными контрактами...

Мне кажется, если будут осуществляться экспортные поставки с украинского завода, их лучше начать под брендом “ТВЭЛ”. В этом случае завод будет выступать как наш субподрядчик. Кроме того, “ТВЭЛ” и украинский завод смогут выступить как два отдельных поставщика на европейских тендерах».

В то же время, по словам Т. Амосовой, завод будет развиваться вместе с рынком ядерного топлива. «Все модификации по топливу, которые будут внедряться в Украине, наш поставщик технологий – компания “ТВЭЛ” – обязуется поставить», – сказала она.

В 2012 г. Международный центр по обогащению урана начнет поставки топлива своим акционерам, сообщил представитель «Росатома» В. Корогодин. Первым получателем станет Украина: в рамках взаимодействия с концерном «Ядерное топливо» и НАЭК «Энергоатом» будет поставлено 60 тыс. ЕРР («единиц работы разделения»). «Уже сейчас на площадке центра находится достаточное количество топлива, и в этом году начнутся первые поставки топлива в Украину», – сказал В. Корогодин.

Оценивая изложенное выше, отметим, что Украина и Россия вплотную приблизились к началу строительства завода по производству ядерного топлива. Уже согласована структура, основные параметры финансово-экономической модели и получено одобрение правительством ТЭО данного проекта. Форсируя такой серьезный проект, как строительство завода по фабрикации ядерного топлива, Украина должна отдавать себе отчет в том, что загрузка предприятия практически полностью лежит на ней и потому в ближайшем будущем украинским властям желательно было бы определиться с тем, будет ли государство продолжать развивать ядерную энергетику или остановится на нынешних 15 реакторах плюс достройка двух энергоблоков ХАЭС. Сейчас в Украине из всех работающих энергоблоков, только три были достроены во времена независимости. А так как проектный срок эксплуатации атомных электростанций равен 30-ти годам, но может быть продлен на 10, а потом еще на пять лет, то уже совсем скоро Украина может столкнуться с проблемой в обеспечении электроэнергией страны. К тому же давно ожидающиеся реформы в атомной сфере тесно связаны с запланированной реформой рынка электроэнергии в Украине, которая активно лоббируется заинтересованными финансово-промышленными группами.

В данном контексте очевидно, что сотрудничество украинской власти с Westinghouse в целом выполнило свою функцию, ускорив принятие российской стороной компромиссного и взаимовыгодного решения, поэтому дальнейшее расширение использования американского топлива в Украине противоречит экономической выгоде и перспективам отрасли. Естественно, до завершения строительства завода Украина могла бы продолжать закупки

топлива Westinghouse, даже об'язана, согласно договору, до 2015 г. загрузити не менее трех энергоблоков американскими ТВС, однако при условии соблюдения стандартов безопасности.

Кроме того, продолжаютя переговоры с российской стороной по достройке двух энергоблоков Хмельницкой АЭС и другим проектам в ядерной энергетике. Несмотря на то что такие проекты движутся медленно вследствие разных причин, однако, по сравнению с многими иными отраслями сотрудничества, они имеют гораздо более реальные очертания.

А. Потіха, наук. співроб.

Об'єднана опозиція: стан, перспективи

У сьогоднішніх умовах пересічному виборцю досить складно визначити, хто є опозиціонером. Різні політичні сили заявляють про свою опозиційність до влади. При цьому не можуть знайти порозуміння між собою. Нещодавно опозиціонери заявили про створення Комітету опору диктатурі (КОД) з метою узгодження своїх дій. Проте не всі політичні сили, які себе вважають опозиціонерами, долучилися до КОД. Частина членів комітету утворила об'єднану опозицію й знову закликала приєднуватися до них ще для більш «тіснішої співпраці». Поки що відгукнулися не всі.

За інформацією ЗМІ, об'єднана опозиція проголосила принципи, на яких формуватиме партійний список та список кандидатів-мажоритарників. Про це йдеться в Декларації про забезпечення чесних і прозорих виборів. Декларацію підписали лідери партій, що входять до цього об'єднання. Об'єднана опозиція зобов'язалася формувати список у відкритому режимі, опублікувати автобіографії кандидатів у народні депутати, їхні декларації про доходи, свідоцтво про освіту, відомості про громадянство України. «Опозиція не допустить висунення кандидатами в народні депутати осіб, які були причетні до порушення прав і свобод людини та до корупційних дій. Той, хто систематично не брав участі в засіданнях парламенту та роботі комітетів, теж не може розраховувати на кандидатство», – йдеться в повідомленні.

Не зможуть бути кандидатами в депутати від об'єднаної опозиції і ті, хто змінював «свою політичну позицію всупереч волевиявленню виборців, зробленому у 2007 р.». «Ті, хто потрапить у кандидати й стане депутатом, мають присягнути, що не змінюватимуть власну політичну позицію протягом дії мандату, наданого йому виборцем, постійно братимуть участь у роботі Верховної Ради наступного скликання та її органів, публікуватимуть раз на рік декларації про доходи та видатки, а також голосуватимуть винятково особис-

то», – уточнили в КОДі. Підписанти цього документа зазначили, що за головування картками інших народних депутатів буде запроваджено кримінальну відповідальність.

За їхніми словами, об'єднана опозиція під час формування цих критеріїв врахувала думку громадських організацій і планує й надалі координувати свої дії з громадянським суспільством з метою забезпечення проведення чесних і прозорих виборів, усіляко сприяючи проведенню громадського спостереження за ходом виборів та підрахунком голосів.

Важливим критерієм чесності виборів опозиціонери вважають звільнення незаконно ув'язнених лідерів опозиції Ю. Тимошенко та Ю. Луценка, забезпечення їхньої повноцінної участі в цих виборах.

Трохи раніше Комітет опору диктатурі виключив зі свого складу партію В. Ющенка «Наша Україна» та визначив свій статус. Як зазначають експерти, КОД визначив, що відповідно до закону про вибори, не є суб'єктом виборчого процесу, не висуває кандидатів, а лише координує діяльність опозиційних партій з питань підготовки заходів, зокрема, акцій протесту, спрямованих на боротьбу з «диктатурою Януковича».

За словами одного з лідерів КОДУ С. Соболева, «КОД – це оплот боротьби з диктатурою, майданчик, який плануватиме акції протесту, а всі питання, пов'язані з виборами, визначаються в рамках двох суб'єктів: об'єднаної опозиції “Батьківщина” та партії “Свобода”».

Щодо партії В. Ющенка «Наша Україна», то її було виключено зі складу КОДУ у зв'язку «з систематичним порушенням попередніх рішень КОДУ та за систематичну співпрацю з режимом Януковича».

На думку ж представників «Нашої України», з ними вчинили несправедливо. Як зазначив глава виконкому партії «Наша Україна» С. Бондарчук, Комітет опору диктатурі вже не існує, він трансформувався в так звану об'єднану опозицію. Він зазначив, що «Нашу Україну» виключили з КОДУ з незрозумілих причин, і представникам партії навіть про це не сказали. «Вони вважають, що краще знайти якусь незрозумілу причину і виключити цілу партію, яка ідеологічно є базовою партією спочатку, з якої вийшли всі ці люди. Вони просто забули про це», – зазначив він.

За словами С. Бондарчука, об'єднана опозиція взяла лозунг: «Хто не з нами, той з Януковичем». «Для мене це взагалі дикість. Тому що для мене світ не чорно-білий», – зазначив політик.

Він також висловив упевненість, що з часом може з'явитися новий комітет, який буде боротися з будь-якою диктатурою. «Я переконаний, що з'явиться новий комітет. Я переконаний, що правильно було б, щоб він був на базі громадських організацій, моральних авторитетів. Цей комітет і повинен протистояти будь-якій диктатурі, будь-яким політичним силам», – підкреслив С. Бондарчук. Як відомо, 12 червня на засіданні Політради «Нашої України» було прийнято рішення про похід цієї політсили на вибори до Верховної Ради.

7 липня «Наша Україна» підписала декларацію про об'єднання з Українською народною партією та Конгресом українських націоналістів. До декларації також приєдналось понад 30 громадських організацій, серед яких «Просвіта», «Меморіал», Союз офіцерів України. Крім спільної участі у виборах, партії ставлять за мету формування єдиної української політичної сили.

Тим часом у «БЮТ – Батьківщині» заявляють, що «Наша Україна» та Українська народна партія обслуговують інтереси діючого Президента В. Януковича. Таку думку висловив народний депутат від фракції «БЮТ – Батьківщина» В. Бондаренко, відповідаючи на запитання, чи істотно знизить підтримку об'єднаної опозиції під час виборів альтернативна опозиція на базі двох вищезгаданих партій. «Це не альтернативна опозиція. Це група обслуговування Януковича. Інакше я їх не можу кваліфікувати», – заявив В. Бондаренко.

«Це замовлення виконується для того, щоб відволікти певну частину виборців. Але насправді немає ніякої альтернативної опозиції. Ніхто з неї не сидить у в'язниці, нікого з неї не б'ють ніде і ніколи. Цим забирають голоси від справжньої опозиції», – вважає В. Бондаренко.

Деякі експерти також зазначають, що «Наша Україна» буде діяти на користь владі. Зокрема, політолог з Першої рейтингової системи М. Басараб зазначив, що В. Ющенко зі своєю партією «Наша Україна» – це технологічний проект Адміністрації Президента. «Про це розповідають джерела, наближені до Банкової. Очевидно, основне завдання Ющенка буде максимально відкусити шмат від опозиційного пирога. Зрозуміло, що він ітиме з гаслами критики Тимошенко, Яценюка, Кличка, “Свободи” та інших опозиційних сил. Буде озброєний якимись не дуже приємними фактами з життя українських опозиційних політиків, тому і зливатиме великий обсяг компромату», – зазначив політолог.

За його словами, партія экс-президента не має шансів подолати прохідний п'ятивідсотковий бар'єр і потрапити до Верховної Ради. «Очевидно, влада зіграла на амбіціях Ющенка, які його і досі не полишають. Адже він сприймає свою місію як необхідну. Мабуть, влада використовує його в темну. Хотілося б у це вірити», – підкреслив М. Басараб.

Директор Інституту глобальних стратегій В. Карасьов також вважає, що «Наша Україна» на парламентських виборах не пройде до Верховної Ради, але відбере частину голосів у «Батьківщині» і «Фронту змін». «“Наша Україна” іде на вибори окремо від об'єднаної опозиції і тим самим об'єктивно працює на владу, – зазначає політолог. – Бо, по-перше, це означає, що не відбулося об'єднання опозиції на рівні ідеї, символу. А по-друге, партія Віктора Ющенка, хоч і не пройде до парламенту, але відбиратиме голоси у “Батьківщині” і “Фронту змін”. Якщо вже “Наша Україна” вирішила йти на вибори самостійно, то краще, якби це відбулося в рамках мирного договору і пакту про ненапад з іншими опозиційними партіями на період виборчої кампанії».

На думку В. Карасьова, боротьба на виборах буде складною, тому для перемоги над владою опозиція мала б об'єднати зусилля. «Боротьба на виборах буде запеклою – за кожного мажоритарщика і кожен голос за пропорційною системою. Влада має повний контроль над своїм електоратом, підбрала під себе всі дружні партії, крім комуністів. А от у опозиції такої монолітності нема – є проблеми зі “Свободою” і “Нашою Україною”. Для перемоги над владою треба об'єднати зусилля», – зазначив В. Карасьов.

Він вважає, що экс-президент хоче дати своїй політсилі шанс на продовження політичного життя, бо справа націонал-демократичного руху початку 2000-х років не дороблена. «Але для якогось успіху на виборах партії потрібні нові обличчя, новий імідж, нові ідеї. Ситуація для націонал-демократів парадоксальна і дещо трагічна», – підкреслив В. Карасьов.

Проте опозиція націлена на перемогу. Як відзначають експерти, об'єднана опозиція найближчим часом поповниться представниками інших опозиційних сил. За словами «бютівця» М. Томенка, об'єднана опозиція мусить зібрати в одну команду представників реальної, а не призначеної опозиції. Він вважає, що нині опозиційний табір розділений на дві частини. Одна частина складається з політиків, які з першого дня перебування при владі команди В. Януковича перебувають в опозиції до режиму, а друга «займає черги до Адміністрації Президента, аби отримати сертифікат на право в проплаченій рекламі називати себе дозволеною опозицією».

М. Томенко наголосив, що реальний шанс влади перемогти на виборах до Верховної Ради – перевести в конфлікт відносини реальної і призначеної опозиції. Тому, наголосив віце-спікер, потрібно зробити все, аби максимально об'єднати кандидатів від реальної опозиції. «Я переконаний, що в партійному списку об'єднаної опозиції буде представлений А. Гриценко і його команда. А серед погоджених кандидатів у мажоритарних округах будуть представники Європейської партії М. Катеринчука, Партії захисників Вітчизни Ю. Кармазіна, відомі політики, які не підтримали курс В. Ющенка на створення паралельного псевдоопозиційного списку», – зазначив М. Томенко.

За словами деяких політиків, рішення про входження деяких партій до складу об'єднаної опозиції можуть бути прийняті протягом місяця. Зокрема, про це повідомив депутат від БЮТ С. Соболев.

Коментуючи можливість об'єднання з партією М. Катеринчука, він заявив: «Я думаю, це питання дня-двох».

Відповідаючи на питання про приєднання до списків об'єднаної опозиції партії В. Кличка, С. Соболев уточнив: «Це складніше. Це питання, знаєте, взаємних переговорів, питання рейтингів, які комусь запаморочили голову, комусь не дають спати спокійно».

Тим часом, як інформують ЗМІ, 20 червня партія «Громадянська позиція» А. Гриценка увійшла до складу об'єднаної опозиції. Про це на брифінгу у Верховній Раді повідомив лідер партії А. Гриценко.

За його словами, відбувся складний переговорний процес, у результаті якого 15 червня був підписаний відповідний документ – «Засади входження “Громадянської позиції” до складу об’єднаної опозиції». «Ми спільно йдемо на вибори, підготуємо програму – план дій – і працюватимемо над його реалізацією», – зазначив депутат.

А. Гриценко вважає, що Президент В. Янукович є найбільшим фактором, який об’єднує опозицію. Політик також поінформував, що кожен депутат від об’єднаної опозиції ще до з’їзду оприлюднить автобіографію, декларацію про статки та свідоцтво про освіту, причому в автобіографії він має вказати, що є громадянином України і не має громадянства іншої держави.

Лідер «Фронту змін» А. Яценюк зазначив, що входження «Громадянської позиції» є важливим рішенням. «Це наша відповідь тим, хто говорив, що опозиція не зможе об’єднатися, що вона не зможе діяти злагоджено та спільно... Сьогодні цей завершальний етап фактично демонструє те, що нарешті в Україні сформувалась двополюсна модель: з одного боку, це Янукович і партія влади, з іншого – об’єднана опозиція», – сказав він.

Натомість народний депутат від Партії регіонів О. Єфремов переконаний, що об’єднана опозиція – це обман виборців. «Кожен новий лідер, який приходить туди, ставить якісь умови. І ми бачимо, що формується такий самий варіант, який був створений при “Нашій Україні”. Це ті ж самі люди, ті ж самі лідери, і буде той же результат», – підкреслив він.

О. Єфремов вважає, що важко чогось чекати від людей, які прийшли на хвилі своєї політичної сили до парламенту і вже за кілька місяців зруйнували цю політичну силу і розбіглися. «А потім вони під нові вибори створюють нову програму і намагаються обдурити людей, кажучи, що вони тепер інші», – зазначив політик.

Він переконаний, що цей проект (об’єднана опозиція) є обманом і нічого позитивного для держави не принесе. Це підтверджує й останнє соціологічне опитування, де лідирує Партія регіонів, потім – об’єднана опозиція, але в них є тенденція до падіння рейтингів, а у В. Кличка спостерігається тенденція до зростання рейтингів. «Я вважаю, що пройде зовсім небагато часу, і Кличко об’єджене опозицію», – заявив депутат.

Експерти, коментуючи подію, відзначають, що народні депутати А. Гриценко і М. Катеринчук прагнуть приєднатися до «Батьківщини», бо їхні партії не мають шансів пройти до Верховної Ради.

У свою чергу керівник Інституту політичних, соціологічних і маркетингових досліджень В. Бондаренко зазначив, що М. Катеринчук і А. Гриценко – непрості політики. «На минулих президентських виборах Гриценко грався зі слоганом “Перший непрохідний”, а на мерських у Києві Катеринчук забавлявся гаслом “Соромно за мера”. Обидва вони розбудовували свої партії і мали приціл на парламентські перегони. Репетиції для обох виявилися невдалими,

тому тепер треба приєднуватися до потужнішої сили, бо їхні партії не мають шансів пройти до парламенту», – зазначив експерт.

На його думку, обидва політики стануть у пригоді для об'єднаної опозиції. «Катеринчук і Гриценко – перевірені опозиційні бійці, які не стали “тушками”, не співпрацювали з цією владою, тому стануть у пригоді для об'єднаної опозиції. Я переконаний, що взамін вони отримають місця в прохідній частині “Батьківщини” та контроль над своїми територіями. Напевне, Катеринчук керуватиме виборчим штабом на Вінниччині. Призначать ділянку відповідальності і Гриценку», – підкреслив політолог.

Керівник Інституту масової інформації С. Таран має трохи відмінну точку зору. На його думку, входження партії А. Гриценка до лав об'єднаної опозиції навряд чи сильно підвищить рейтинг останньої. «Я не бачу, щоб у Гриценка був великий рейтинг, це може бути один, ну може два відсотки. Мало просто об'єднатися – цих два відсотки ще треба захистити. З точки зору електорального арифметичного складання, я думаю, це навряд чи щось додасть», – зазначив експерт.

За його словами, таке об'єднання – це, швидше, демонстрація виборцям того, що опозиція попри міжособистісну неприязнь може про щось домовлятися. Проте ключову проблему співпраці політиків ще не вирішено. «Ключовим питанням домовленості опозиції будуть не так приєднання партії, бо менші партії і так змушені вливатися в більші сили, щоб мати можливість пройти до парламенту, як уміння політичних партій виставляти кандидатів на мажоритарних округах. У зв'язку з новим законом про вибори неможливо буде і там, і там балотуватися, для кожного мажоритарщика це буде як останній бій. І буде необхідно дуже чітко визначатися, хто здатний, хто не здатний домовлятися – там досягти компромісу буде набагато складніше, ніж у такому питанні, як влиття Гриценка до лав об'єднаної опозиції», – підсумував політолог.

У свою чергу директор Українського інституту публічної політики В. Чумак вважає, що приєднання партії А. Гриценка до об'єднаної опозиції вигідне обом сторонам. «У Гриценка був варіант об'єднання з Віталієм Кличком, але вони не знайшли спільну мову», – нагадує фахівець.

За його словами, з «Батьківщиною» переговори були тривалими і складними, поки сторони змогли узгодити позиції щодо ключових питань. В угоді, яку підписали сторони, є цікавий пункт про персональну відповідальність керівників політичних сил за своїх кандидатів. «Гриценко довго любив цю вимогу і нарешті добився її. У нього була непевна електоральна перспектива. Через непохитну позицію він сприймався виборцями як стійкий олов'яний солдатик, який не має шансів потрапити до парламенту. Адже політика – це все-таки мистецтво компромісів, уміння домовлятися із соратниками», – підкреслив політолог.

В. Чумак вважає, що прихід А. Гриценка в об'єднану опозицію додасть їй балів, бо він має чіткі ідеологічні й програмні засади і є безкомпромісним опонентом нинішнього режиму та світоглядним політиком. «Виборець, який вірить йому, проголосує за спільний список опозиції. Самому Гриценку об'єднання теж потрібне, бо він отримає два-три місця в списку – і залишиться в активній політиці та збереже амбіції своєї партії. Самостійно “Громадянська позиція” пройти до парламенту не зможе, а виграти в мажоритарному окрузі йому навряд чи вдасться. Тим паче, що навіть у стані опозиції йде жорстка боротьба за розподіл кандидатів по “мажоритарці”», – зазначив В. Чумак.

На думку голови правління Центру прикладних політичних досліджень «Пента» В. Фесенка, це об'єднання, враховуючи особисті рейтинги і А. Гриценка (2 %), і М. Катеринчука (близько 1 %), додасть десь 1,5 % до рейтингу об'єднаної опозиції, але це на даному етапі. Проте, на думку політолога, у перспективі може позитивно вплинути на перебіг подій для опозиції. Адже об'єднання завжди на користь, тому що в процесі виборчої кампанії опозиція може надолужити те, що втрачає в цей час. «Оскільки зараз від 20 до 30 % виборців ще не визначилися остаточно, за кого вони будуть голосувати. Це резерв впливових сил, перш за все, об'єднаної опозиції і Партії регіонів. Результат об'єднаної опозиції буде тільки збільшуватися і не тільки за рахунок об'єднань, але і за рахунок, перш за все, тих, хто не визначився. Робота йтиме в напрямі, щоб було менше вибору в опозиційно налаштованих виборців, на це і розраховують опозиціонери», – вважає В. Фесенко.

Експерти зазначають, що об'єднання під брендом «Батьківщини» демонструє партійну структурізацію політикуму в Україні. Однак перед ним постануть і певні ризики. Під час виборчої кампанії будуть проблеми з формуванням команди та фінансуванням. Треба буде ретельно підбирати кандидатів, щоб вони не стали потім «тушками». Після виборів перед партіями, що увійшли до об'єднання, постане вибір: залишатися окремими силами чи розчинитися в «Батьківщині». В останньому випадку це піде їй на користь, бо наповнить партію новими ідейними політиками. Відбудеться трансформація від партії одного лідера до ідеологічної сили. Але наявність великої кількості харизматичних лідерів вимагатиме від них навчитися говорити в парламенті одним голосом, щоб в інформаційних заявах не було взаємного поборювання, та вміти реалізовувати спільну програму.

А. Худенко, влас. кор.

Урожай-2012

Через несприятливі природні умови в цьому році збір урожаю розпочався на 10 днів раніше порівняно з 2011 р. Посушлива осінь, холодна зима, недостатньо вологі навесні – усе це призвело до зниження врожайності. Проте в уряді не втрачають оптимізму і сподіваються на пристойний врожай. Як зазначив Прем'єр-міністр України М. Азаров, цього року урожаю зернових вистачить для внутрішніх потреб країни і для експорту. «Через спеку збиральна кампанія почалася на два тижні раніше, ніж торік. Прогноз досить оптимістичний: валового збору зерна буде достатньо для внутрішніх потреб, забезпечення продовольчої безпеки країни і для експорту», – зазначив він.

За словами М. Азарова, у західних та північних областях України врожайність в окремих місцях буде на рівні минулорічної, а на півдні і сході через торішню посуху вона буде трохи нижча. Однак аграрії обіцяють, що і в цих областях урожай буде непоганим. «Цей попередній досить оптимістичний прогноз ставить перед нами конкретні завдання: ми в жодному випадку не повинні втратити навіть якнайменшу частку цього майбутнього урожаю. І люди, і техніка повинні бути 100-відсотково готовими. Жодних проблем у забезпеченні необхідними коштами і ресурсами бути не може. Урожай, його збирання і збереження – питання державного значення», – зазначив М. Азаров.

За попередніми розрахунками компанії «ПроАгро», валовий збір зернових і зернобобових в Україні в 2012 р. становитиме понад 44 млн т, що на 17 % нижче за оцінку урожаю 2011 р.

Експерти компанії вважають, що валовий збір пшениці в Україні в 2012 р. становитиме близько 14 млн т, ячменю – 6,2 млн т. Прогноз щодо кукурудзи зберігається на рівні 25 млн т.

Деякі експерти ще менш оптимістичні і вважають, що поточного року аграрії зберуть удвічі менше озимих культур. Аномальна для весни спека пошкодила і ярівні сходи: експерти прогнозують зниження врожайності, як мінімум, на 20–30 %. Літня спека теж не додає оптимізму. За попередніми прогнозами, рекордного урожаю цього року не буде – аграрії зберуть лише близько 42 млн т зернових. За даними продовольчого комітету ООН, нинішньої осені очікується найрізкіше зменшення виробництва зерна у світі. У результаті ближче до кінця року в Україні стане дорожчою пшениця, а після виборів – борошно і хліб.

Як відомо, частину загиблих озимих аграрії пересіяли. Щоправда, не пшеницею (сподіваючись на хороший урожай ярини), а кукурудзою і соняшником – на цих культурах можна більше заробити і компенсувати грошові втрати від

пересівання. Проте ранні ярові теж зіпсувала нестабільна весна. «Через аномальну спеку ґрунт дуже швидко втрачав вологу, сходи активно розвивались і рослини досягають передчасно», – пояснила начальник відділу агрометеорології Укрґідрометцентру Т. Адаменко.

За її словами, навіть дощі, які пройшли в середині травня, цей урожай не рятували. Втрати порівняно з торішнім урожаєм будуть відчутними. Скорочення врожайності через нестабільну погоду очікується у всіх країнах, які є ключовими виробниками зерна: США, Австралії, Марокко, Аргентині, Болгарії і багатьох інших країнах Євросоюзу. Посушливу погоду, яка встановилася в південних і центральних регіонах Росії, уже порівнюють із ситуацією дворічної давнини, коли там загинула половина врожаю, і росіяни пішли зі світового ринку, заборонивши експорт.

За словами експертів, на фоні негативних прогнозів світові ціни на пшеницю різко підскочили вгору і в кінці травня досягли рекордної відмітки за останні п'ять років. Щоправда, відразу після цього вартість зерна трохи знизилася, проте продовжує залишатися високою.

На думку експертів, для рядових українців ця динаміка означає тільки одне: якщо виправдаються песимістичні прогнози експертів щодо врожаю, варто готуватися до подорожчання борошняних і хлібобулочних виробів. Або якщо держава дуже завзято регулюватиме ціну – вони просто зникнуть.

Виробники хлібобулочних виробів вважають, що одне тільки зростання цін на складові у виробництві хліба (транспорт, зарплати, енергоносії) вже дає їм підстави підвищити відпускну вартість буханця мінімум на 5–7 коп. У разі подорожчання зерна і борошна (45–47 % у собівартості хлібної випічки) зростання відпускових цін має становити 10–15 коп. Це означає, що нарізний батон коштуватиме не 3,15–3,25 грн, а, швидше за все, 3,50 грн з урахуванням націнок мереж. Буханець пшеничного, у середньому, подорожчає до 4,75 грн замість нинішніх 4,35 грн, а житній продаватиметься по 5 грн замість сьогоднішніх 4,55 грн.

Щоправда, керівник Державного резерву України О. Лелюк запевняє, що подорожчання хліба не буде. За словами урядовця, з минулого року залишилися величезні перехідні запаси зерна – близько 12 млн т. У деяких областях країни створено регіональні резерви продовольчої пшениці – ці заходи дадуть змогу уникнути дефіциту борошна. Зокрема, у Міністерстві аграрної політики і продовольства був визначений об'єм поставок борошна на хлібзаводи для випічки масових сортів хліба. Експерти вважають, що відомство в такий спосіб натякнуло бізнесу, що до кінця року чекає стабільних цін на борошняну продукцію.

Керівник консалтингової компанії ААА М. Колесник упевнена, що до виробів хліб точно дорожчати не буде. «Хліб традиційно вважається політичним продуктом, і його подорожчання відразу підірве реноме влади, – пояснює М. Колесник. – Тому дерегуляції цін на ринку не відбудеться. Єдине, що мож-

на спрогнозувати на найближчий час, це подальше зниження виробництва. За рік падіння вже становило 4,2 %. Проте поки що ці цифри на ринку не відображаються. Нині хліб на столі рядових українців компенсують овочі і фрукти, які подешевшали порівняно з минулим роком на 50–70 %».

Поки експерти дискутують, аграрії збільшують темпи збору врожаю. Звичайно, погодні умови в багатьох областях України не схожі і початок збору врожаю різний. Експерти проаналізували, у якому стані посіви в кожному з регіонів і про які перспективи майбутнього врожаю можна говорити.

За їхньою інформацією, багато господарств південних областей приступили до збирання озимих культур. Проте, як виявилось, результати перших намотів мало кого з аграріїв порадували. Як правило, урожайність зерна значною мірою поступається показникам минулого року. Унаслідок цього одержати великий валовий збір озимих зернових багато сільгоспвиробників не розраховують. Так, за словами аграріїв АР Крим, урожайність озимого ячменю в окремих випадках перевищує 15–20 ц/га, а в Одеській області у ряді господарств вона ледве сягає 10 ц/га. Першочерговою причиною ситуації, що склалася, сільгоспвиробники вважають несприятливі погодні умови, які спостерігалися на території країни практично протягом усього маркетингового року. За їхніми словами, озимі вийшли із зими в дуже ослабленому стані, а нестача вологи в ґрунті не сприяла нормальній вегетації рослин. До того ж, зважаючи на високотемпературний режим у регіоні, спостерігався прискорений фазовий розвиток зернових культур. Аграрії повідомляли, що зернові раніше терміну викинули колос і в умовах засухи зерно погано налилося. Це в результаті позначилося на масі зерна.

Аналогічна ситуація характерна для Миколаївської, Херсонської і Запорізької областей. У цілому зниження врожайності озимих культур сільгоспвиробники прогнозують не менше ніж на 30–40 %. При цьому в ряді господарств цих областей, зважаючи на засуху, спостерігається часткова загибель посівів озимих і ярових культур. Погодні умови, що склалися, також негативно впливають і на ярові культури.

Разом з тим експерти зазначають, що види на врожай ярових зернових у фермерів Південного регіону більш оптимістичні. Головним чином, цьому сприяло те, що на початку червня в деяких районах південних областей пройшли дощі, які сприятливо вплинули на посіви. Разом з тим, якщо говорити про стан посівів соняшнику і кукурудзи в Миколаївській і Одеській областях, ряд аграріїв оцінює його як незадовільний. За словами сільгоспвиробників, основною причиною ситуації, що склалася, стала посушлива погода, яка встановилася на території областей ще в період сівби культур і залишається незмінною тривалий час. Сільгоспвиробники сходяться на думці, що недолік вологи в ґрунті вкрай негативно позначається на розвитку культур. Так, ряд сільгоспвиробників чекає зниження врожайності соняшнику на 20–30 %, особливо ранньостиглих сортів.

У східних областях країни ситуація з посівами істотно не відрізняється від областей Південного регіону. Аграрії повідомляють, що тривала відсутність опадів, що супроводжується високими температурами, негативно позначається на посівах. Унаслідок цього більшість посівів озимих і ранніх ярових культур в ослабленому стані. Так, за попередніми оцінками сільгоспвиробників регіону, урожайність зернових буде на 30 % нижче торішньої і в середньому становитиме 20 ц/га. І навіть незважаючи на те, що в регіоні в першій декаді червня спостерігалися опади, стан посівів пшениці і ячменю істотно не поліпшився. Для деяких господарств Білокурацького району Луганської області дощі і зовсім мали руйнівний характер. У ряді випадків дощі супроводжувалися градом, унаслідок чого, за повідомленнями аграріїв, постраждало близько 1 тис. га посівів.

Щодо ярових культур, то, як інформують ЗМІ, у результаті браку вологи в ґрунті в період сівби були одержані слабкі й проріджені сходи. Проте більшість сільгоспвиробників усе ж таки оцінює стан кукурудзи і соняшнику як задовільний. Дощі, що пройшли на початку червня, сприятливо позначилися на посівах пізніх культур. Як інформують ЗМІ, стан посівів у центральних областях України також неоднозначний. У північній же частині регіону (Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська області) ситуація з посівами озимих і ярових культур задовільна. Адже тут була достатня кількість продуктивних опадів у період сівби і вегетації культур. Ураховуючи це, частина сільгоспвиробників не чекає зниження врожайності. І лише ряд господарств Житомирської і Сумської областей прогнозують зниження врожайності озимих зернових у середньому на 20 %, зважаючи на їх ослаблений стан після зими. Разом з тим посіви пізніх ярових культур, за словами більшості фермерів, є в задовільному стані, про що також неодноразово повідомляли сільгоспвиробники Вінницької і Черкаської областей.

Щодо Дніпропетровської, Кіровоградської, Полтавської областей, то, незважаючи на те, що у вказаних областях опадів було більше, ніж у південних і східних, зниження врожайності озимих і ярових культур, на думку аграріїв, не уникнути. Відсутність вологи в ґрунті в період сівби і наливання зерна призведе до зниження врожайності зернових культур у середньому на 20–30 %. За оцінками експертів, у більшості господарств стан посівів зернових культур оцінюється як незадовільний.

Разом з тим червневі опади сприятливо позначилися на ослаблених і проріджених унаслідок засухи посівах соняшнику і кукурудзи. Тому їх стан оцінюється аграріями переважно як задовільний. Сільгоспвиробники сходяться на думці, що на цьому етапі розвитку культур немає загрози зниження врожайності. При цьому стан посівів пізніх ярових безпосередньо залежатиме від подальших погодних умов.

Проте не скрізь дощі виявилися сприятливими. Зокрема, у Полтавській області пройшов ураган і знищив близько 8 тис. га сільськогосподарських угідь.

Найбільше від стихії постраждали сільгоспугіддя Кременчука, Комсомольська і населених пунктів Новосанжарського, Кобеляцького і Кременчуцького районів.

У західних областях спостерігається кардинально протилежна ситуація порівняно з іншими регіонами. Протягом усього весняного періоду сільгоспвиробники повідомляли про достатню кількість опадів і вологи в ґрунті для нормального розвитку рослин. Стан посівів як озимих, так і ярових культур оцінювався аграріями переважно як добрий. Проте рясні опади протягом червня, які супроводжувалися шквальними вітрами, негативно позначилися на стані посівів. Унаслідок підвищеної вологості значною мірою почастишали випадки пошкодження посівів зернових культур захворюваннями, що, у свою чергу, може призвести до погіршення якісних показників зерна. Також аграрії вимушені нести додаткові витрати на засоби захисту рослин для обробки потерпілих посівів.

Експерти зазначають, що шквальні вітри в ряді західних областей призвели і до вилягання посівів. Проте сільгоспвиробники вважають, що говорити про списання потерпілих площ рано і, швидше за все, якщо не буде більше вітрів, вони відновляться – і втрати урожаю будуть незначні. Також аграрії зазначають, що сприятливі температурні режими у квітні – травні 2012 р. забезпечили швидкий розвиток озимих і ярових культур.

Поки аграрії вирішують, як зібрати врожай, чиновники переймаються проблемами збереження і реалізації цього врожаю. Як зазначив президент Української аграрної конфедерації (УАК) Л. Козаченко, експорт зерна в Україні в 2012–2013 маркетинговому році (липень 2012 – червень 2013) може становити не менше 25 млн т. «Ми магімемо близько 60 млн т зернових (з урахуванням перехідних залишків у розмірі 12 млн т). Ця величезна кількість, яка дасть нам можливість експортувати, думаю, не менше 25 млн т зерна», – зазначив він.

Л. Козаченко не бачить підстав для введення обмежень на експорт зернових. «Я не бачу підстав ухвалення яких-небудь обмежень, тому що ми маємо величезні перехідні залишки. Уперше в історії України ми на початок нового сезону магімемо приблизно 12 млн т залишків з минулого сезону», – додав Л. Козаченко.

Разом з тим він не виключив, що теоретично обмеження можуть бути введені для різкого зниження цін на продовольство напередодні виборів у країні.

У свою чергу президент американсько-української ділової ради М. Вільямс сказав, що колишні обмеження на експорт не були пов'язані з дефіцитом зерна. «З нашого досвіду, будь-які обмеження українського уряду щодо ринку зерна не були пов'язані з тим, скільки зерна є для потреби українського народу, але завжди були пов'язані або з політикою, або з наповненням власних кишень», – заявив він.

За інформацією ЗМІ, станом на кінець червня Україна екпортувала близько 22 млн т зерна. Це на 53 % більше показника сезону 2010–2011 рр.

Непродані залишки компенсують понижений урожай цього року, що дасть змогу українцям не турбуватися про продовольчу безпеку, а експортерам, що зберегли зерно, непогано заробити в новому сезоні 2012–2013 рр.

Експортний сезон у маркетинговому році експерти ринку вважають вдалим. «Ми не піддалися паніці у зв'язку з рекордним урожаєм і не кинулися позбавлятися надлишку зерна, як це зробили наші колеги в Росії, знизивши тим самим ціни на пшеницю. І це добре. Тепер ми маємо нагоду продати збережений на елеваторах урожай за більш високими цінами», – вважає директор консалтингової компанії ААА С. Наливка.

За його словами, форвардні контракти на новий сезон дорожчають, що є добрим знаком для сільгоспвиробників. «Ціни на м'яку пшеницю в США на липень становлять 260 дол./т, на серпень – 268 дол., жовтневі котирування досягли 281 дол./т. Продовольча пшениця в США на початок осені оцінюється на рівні 308 дол. Це значить, що в нас високоякісна пшениця купуватиметься за ціною не менше 270–280 дол./т», – зазначив аналітик.

Як правило, у сезон збирання врожаю, який стартував недавно, вартість зерна падає. Однак закупівельні ціни на окремі продукти вже нині перевищують торішній рівень цін. Зокрема, як зазначив С. Наливка, закупівля ячменю на елеваторах стартувала з відмітки 1560–1600 грн/т, тоді як минулого року вона не перевищувала під час продажу «з поля» 1200 грн. Тоді аграрії забили на сполох і повідомили, що ячмінь втратив привабливість як вирощувана культура. «Нинішня цінова ситуація на внутрішньому ринку дає змогу зробити висновок про те, що ми непогано завершуємо експортний сезон і успішно починаємо жнива», – вважає експерт.

Експерти аграрного ринку вважають, що великі перехідні залишки зерна не дадуть змоги цінам на нове зерно істотно вирости. Оскільки лєвова частка перехідного зерна – пшениця (7,5–8 млн т), турбуватися співгромадянам про недолік продовольства не варто.

На думку експертів, експортні очікування гравців у 2012–2013 маркетинговому році пов'язані насамперед з кукурудзою. Поставки цієї культури поб'ють черговий рекорд в Україні. Експортний потенціал цієї культури становитиме 15 млн т. При цьому сільгоспвиробникам доведеться змиритися з тим, що кукурудза може дешевшати, оскільки у світі також спостерігається зростання її виробництва.

Друга надія фермерів – соя. Її експорт зростає на 400 тис. т, до 1,4 млн т у сезоні 2012–2013 рр. З 2009-го по 2012 р. зовнішні поставки культури виростуть майже в сім разів. Така популярність культури пояснюється високим інтересом імпортерів, що відображається на внутрішніх цінах.

Тим часом урядовці роблять усе можливе, щоб держава отримала користь від нового врожаю. Зокрема, створюються умови для реалізації надлишків зерна на світовому ринку, здійснюється пошук нових ринків збуту. Як зазначив міністр аграрної політики і продовольства України М. Присяжнюк, Ук-

раїна вже готова почати пробні поставки кукурудзи до Китаю цього року. Нині сторони проводять узгодження щодо сертифікації продукту і квот.

Нещодавно М. Присяжнюк у складі делегації Нацбанку України перебував у КНР з візитом і провів переговори з Ексімбанком Китаю, Міністерством сільського господарства КНР і рядом компаній з питань співпраці в аграрній галузі. «Виконавши офіційні процедури, ми готові вже у 2012–2013 маркетинговому році, який стартує 1 липня, почати поставляти пробні партії кукурудзи», – повідомив міністр.

Китай щорічно закуповує 5–7 млн т кукурудзи, і основним постачальником для КНР є США. У зв'язку з цим М. Присяжнюк відзначив, що за потужностями і можливостями кукурудзи Україна може «повністю замінити будь-якого постачальника». «Ми експортуємо тільки цього року 14 млн т кукурудзи. У нас є можливості і потужності. Але ми розуміємо, що є політичний аспект. Крім того, китайський ринок повинен звикнути до нашого постачальника, нашої якості. Ми не ставимо собі завдання когось замінити, ми ставимо завдання ввійти на цей ринок і стати повноцінним партнером», – підкреслив М. Присяжнюк.

Експерти, аналізуючи ситуацію, вважають, що світові тенденції високих цін на зерно дадуть змогу українським аграріям одержати більше прибутку. Навіть, незважаючи на менший урожай, ніж у минулому і позаминулому роках через природно-кліматичні умови.

Вони сподіваються, що аграрії компенсують недобір урожаю високими цінами. І Кабінет Міністрів, і Міністерство аграрної політики повинні допомогти сільгоспвиробникам продати свою продукцію. Адже сьогодні є всі підстави сподіватися на хороший урожай кукурудзи. Можливо, аграрії не доберуть валу сільгосппродукції, але у фінансовому плані вони повинні виграти (*Азаров запевнив українців: зерна вистачить всім // <http://ua.for-ua.com> – 2012. – 27.06; К осені Україну ждет рост цен на хлеб // <http://mignews.com.ua> – 2012. – 30.05; Урожай-2012: Последнее слово за погодой // <http://agroconf.org>. – 2012. – 26.06; Урожай-2012: первые данные вызывают серьезную тревогу // <http://mignews.com.ua> – 2012. – 25.06; Украина в 2012–2013 МГ может экспортировать не менее 25 млн тонн зерна – Козаченко // <http://agroconf.org> – 2012. – 15.06; Аграрии Украины подводят итоги продаж зерна // <http://latifundist.com> – 2012. – 27.06; Украина готова начать поставки кукурузы в Китай // <http://latifundist.com> – 2012. – 29.06).*

Закон о языке глазами российских экспертов

3 июля Верховная Рада приняла закон о языковой государственной политике, авторами которого являются народные депутаты от Партии регионов В. Колесниченко и С. Кивалов. Закон предусматривает предоставление русскому языку статуса регионального в 13 из 27 областей Украины. За принятие закона проголосовали 248 депутатов, тогда как достаточно 226 депутатских голосов. Закон должен вступить в силу с 1 января 2013 года.

Принятие закона активно комментировалось не только отечественными политиками и обозревателями, но и вызвало широкий резонанс в среде российских экспертов.

Так, директор украинского филиала Института стран СНГ и Балтии **В. Корнилов** считает, что Партия регионов должна была принять законопроект о языках. В противном случае она продемонстрировала бы избирателям свою слабость и не выполнила бы своих предвыборных обещаний. Это, безусловно, сказалось бы на рейтингах. Подпишет ли Президент этот законопроект, зависит, по мнению эксперта, лишь от того, попадет ли к нему этот документ. Неподписание закона, как считает В. Корнилов, будет иметь для главы государства серьезные электоральные последствия.

Он не исключает, что Конституционный Суд после выборов может признать неконституционным этот закон. «То есть игра еще не закончена, ведь одобренный Радой документ закрепляет только временный компромисс. Вопрос введения официального двуязычия с повестки дня не снят», – считает российский политолог.

При этом В. Корнилов уверен, что закон о языках не усилит сепаратистские настроения. «Чем больше свобод давать этносам и языковым группам, чем меньше регламентировать сферу использования языков, тем слабее центробежные силы. Многоязычие не ведет к крушению государств», – говорит эксперт.

Что касается протестов со стороны оппозиции в связи с принятием закона, то, по его словам, было бы странно, если бы в Киеве не было акций протеста в защиту украинского языка: «Было бы странно, если бы их не было. Но я ожидал, что они сподобятся на организацию более массовых акций. Кстати, диву даюсь, как на некоторых сайтах, в частности, на «Украинской правде», преподносятся эти акции – чуть ли не как акции неповиновения».

В этом контексте **Е. Войко, ведущий эксперт Центра политической конъюнктуры**, называет реакцию украинских парламентариев на принятие нового закона о языках была предсказуемой.

Оппозиционеры показывают, что они ни в коем случае не готовы соглашаться с инициативой «регионалов», поскольку это бьет по их позициям, считает эксперт. Аналогичной громкой инициативы, которая нашла бы у их сторонников понимание и одобрение, пока нет.

«Закон о языке ждет подписи Президента, и я думаю, что В. Янукович на это пойдет. Это в его интересах, даже несмотря на то, что со стороны оппозиции наблюдается такое мощное политическое противостояние.

Закон о статусе русского языка будет работать. Может быть, первое время будут определенные саботаж и пробуксовки, тем не менее он во многом облегчит жизнь тем, кто так и не научился говорить по-украински», – прогнозирует Е. Войко.

Директор Международного института политической экспертизы Е. Минченко считает, что принятый Верховной Радой Закон «Об основах государственной языковой политики» на самом деле не расширяет, а даже сужает права русскоязычного населения.

«Есть очень удобная для всей украинской политической элиты тема языка, которую они будут всячески затягивать, и даже если В. Янукович подпишет закон, это будет опротестовано в Конституционном Суде», – считает Е. Минченко.

По его словам, решать языковой вопрос в Украине никому не выгодно, потому что это помогает отвлекать население от социально-экономических проблем. «Это очень выгодная история для власти и для оппозиции», – подчеркнул эксперт.

При этом, отметил он, большинство ярых «защитников» украинского языка в быту разговаривают на русском.

Говоря о риске разделения Украины по языковому признаку, политолог заявил, что такое разделение уже существует. «Страшного я здесь ничего не вижу. Двухязычие вполне бы отвечало национальным интересам Украины», – заключил Е. Минченко.

В то же время **директор Института стран СНГ К. Затулин** отметил, что в Украине не прекращаются столкновения после принятия закона. По его мнению, Россия не может оставаться в стороне от языкового конфликта в Украине и должна использовать свою культуру и свой язык для интеграции в рамках постсоветского пространства.

По его словам, Россия и Украина остаются наследниками общей истории, несмотря на попытки ее фальсификации. «Поэтому мы должны сделать все, чтобы общая историческая правда была восстановлена», – убежден К. Затулин.

Он также отметил, что Россия не должна надеяться в вопросе интеграции в рамках постсоветского пространства лишь на свои политические и экономические возможности, а должна использовать и свой язык, и свою культуру.

Он уверен, что принятие «языкового» закона является абсолютно необходимым в обстановке, которая сложилась вокруг языковых тем в Украине. Речь идет о том, могут ли русскоязычные украинские граждане считать себя полноценными, станут ли настоящими патриотами Украины, считающими ее своей страной или будут относиться к ней как к временному месту жительства, хуже того – предпримут какие-нибудь шаги, связанные с развитием сепаратистских тенденций в этой стране.

«Закон этот на сегодняшний день не дает такого статуса, но он снимает по крайней мере озабоченность у тех людей на востоке страны, кто уже сегодня реально сталкивается с притеснениями по языковому вопросу, кто вынужден мимикрировать, подлаживаться, вынужден извиняться за свой русский язык в государстве Украина. Между тем это все категорически расходится с реальностью. На самом деле в Украине большая часть населения не только знает, но и употребляет русский язык. Естественно, что этот вопрос с первых дней независимости государства рассматривался национал-радикалами, а со временем, благодаря их страстной пропаганде, и большинством в политической элите как знаковый для Украины. Иным образом в этой стране свой патриотизм украинский не утверждают, кроме как за счет сокращения ареала русского языка, за счет всяких насильственных мер, вопреки реальности и желаниям большинства населения не выводить этот язык из обихода», – считает К. Затулин.

В свою очередь заместитель директора **Института стран СНГ В. Жарихин** подчеркивает, что россияне рады принятию нового закона о языках в Украине, но не более того.

«В украинской политике развивается две легенды, не имеющие отношения к действительности. Первая: России очень нужен этот закон, и она заставила своих сателлитов – Партию регионов – его принять. Вторая: теперь язык будут менять на газ. Безусловно, с гуманитарной точки зрения, все вменяемые люди в России рады принятию закона в качестве равного предоставления гуманитарных прав всем гражданам Украины, говорящим на украинском, русском, крымско-татарском и даже венгерском. Это замечательно. Другое дело, что реализация закона – отдельный вопрос и отдельные деньги, которых нет. Но до его принятия не было и разговора, что на закон денег нет, потому что закона не было. Это уже какой-то шаг. Надо сказать, что русскоязычные граждане имеют в соответствии с российской конституцией все возможности для пользования и изучения русского языка. Всё остальное – это только радость за людей, которые в Украине пользуются великим и могучим русским языком, и не более того. Что касается обмена языка на газ, то я надеюсь, что российское руководство рассматривает этот закон не как некий подарок России, а как подарок русскоязычным гражданам. А коль подарка нет, нет и снижения на газ. Мне хотелось бы, чтобы в Украине четко понимали, что строить политику на основании легенд было бы опрометчиво», – отметил В. Жарихин.

Вместе с тем, он не согласен с экспертами, которые говорят о незначительности внимания украинского общества к проблеме языков: «Есть ещё одна легенда: Язык – на последнем месте, проблемы нет. Но почему люди дерутся с полицией не по поводу социальных законов, а по поводу языка? Значит, всё не так? В вопросах гуманитарного плана языковые проблемы находятся у жителей Украины на первом месте, вы это знаете».

В то же время эксперт поддержал позицию политолога Е. Минченко в том, что украинские политики при помощи закона о принципах государственной языковой политики пытаются отвлечь внимание общественности от более насущных и важных проблем. Принятие этого документа, по его мнению, станет успехом нынешнего режима, который справился со своей миссией – сделать русскоязычных избирателей более активными в преддверии парламентских выборов.

Учитывая мнения отечественных и российских обозревателей, можно прогнозировать, что языковой вопрос в украинских реалиях еще долго будет использоваться в предвыборных кампаниях для мобилизации электората, он будет предметом жарких споров и спекуляций – как с той, так и с другой стороны. Причем не исключено, что продолжающаяся «языковая» дискуссия будет сопровождаться ростом протестных акций в Украине.

Партійна позиція

В. Пальчук, канд. наук із соц. комунікацій, мол. наук. співроб.

Тактика партії УДАР та її лідера В. Кличка напередодні парламентських виборів

Партія УДАР на майбутні парламентські вибори визначила стратегію, відповідно до якої ця політична сила формуватиме самостійно партійний список і по багатомандатному округу йтиме на вибори самостійно. Таким рішенням УДАР спростовує інформацію про будь-які переговори щодо об'єднання з іншими політичними силами. Зокрема, керівник виборчого штабу партії, заступник голови УДАР В. Ковальчук підкреслив: «На ІХ Всеукраїнському з'їзді партії УДАР 28 квітня у Запоріжжі прийнято рішення про те, що на вибори партія йде самостійно, і таким чином поставили крапку на будь-яких розмовах з приводу того, з ким ми ведемо переговори, хто з нами веде переговори про об'єднання».

На сьогодні в цій партії, як зазначає її голова В. Кличко, тривають процеси партійного будівництва, відбувається селекція, підбір кадрів. Пріоритетом партійної роботи є посилення кадрового потенціалу УДАРу, а виконком ретельно вивчає і перевіряє усю інформацію щодо ситуації на місцях, реагує на звернення громадян. «Якщо трапляються люди, які своєю діяльністю дискредитують партію, порушують задекларовані правила та принципи, ми обов'язково реагуємо», – заявив лідер УДАРу. Він додав також, що як лідер політичної сили несе відповідальність за кожного члена команди, а кожен з партійців несе відповідальність за узяті зобов'язання. «Оцінку кожному ми даємо лише за результатами його роботи», – підкреслив лідер УДАРу. З метою забезпечення публічності цього процесу партія УДАР підписала угоду з рухом «ЧЕСНО», експерти якого будуть перевіряти відомості про кандидатів.

Щодо балотування в мажоритарних округах, партія виступає за принцип «один округ – один кандидат від опозиції». При цьому наполягає на критеріях і принципах, за якими слід визначати кандидатів на рейтингових опитуваннях в округах: щоб люди визначали опозиційних кандидатів, які мають шанси перемогти у провладних. Партія виступає проти застосування партійних квот. Представники УДАРу наголошують, що за будь-яких обставин партія буде послідовна у своїх діях щодо визначення рейтингових кандидатів проти розподілу округів за партійними квотами.

У зв'язку з цим партія УДАР в переговорах з представниками КОДу заявила про свою позицію висувати претендентів на всіх округах, аби перевірити їхню підтримку і популярність серед виборців. Натомість, після старту виборчої кампанії має бути проведено незалежне дослідження щодо популярності кандидатів від опозиції, і лише після цього потрібно вийти на формулу «один округ – один кандидат». «Ми заявили колегам по опозиції, що наша позиція відносно мажоритарних виборів незмінна. Лише люди, а не вожді, мають визначати найдостойніших, а потім уже можна узгодити ці кандидатури на рівні політичних сил. Ми висуватимемо претендентів по всіх округах, і лише коли стане очевидно, хто з них є фаворитом на окрузі, можемо узгодити, хто може бути єдиним кандидатом від УДАРу й опозиції. Учасники КОДу, зокрема, “Фронт змін” і “Батьківщина”, погодилися з такою пропозицією», – підкреслив голова Центрального виборчого штабу партії УДАР В. Ковальчук. Враховуючи визначену передвиборну тактику, голова Львівської обласної організації ПП УДАР, депутат Львівської міської ради Я. Гінка зазначає: «Якщо ми побачимо, що наш кандидат буде менш рейтинговим, ніж представник іншої опозиційної сили, то будемо порушувати питання про зняття такого кандидата. Логічно було б, щоб так само поступали і наші колеги по опозиції».

УДАР готовий не лише представити своїх потенційних претендентів виборцям, але й передати інформацію про них руху «ЧЕСНО», аби незалежні експерти висловили свою думку щодо відповідності претендентів критеріям доброчесності. Керівник Центрального виборчого штабу партії УДАР В. Ко-

вальчук заявив про те, що партія починає відкривати списки своїх претендентів у депутати та закликає усі опозиційні сили до рейтингового узгодження кандидатур в округах після старту виборчої кампанії, коли стане очевидним, кого саме підтримують люди на місцях. Претендентів уже представляє лідер партії УДАР під час свого регіонального туру.

Як відомо, в Івано-Франківську лідер партії УДАР В. Кличко назвав ймовірних кандидатів до Верховної Ради за мажоритарними округами. За його словами, голова фракції УДАР в Івано-Франківській міській раді Ю. Соловей претендує на одномандатний виборчий округ № 83, член виконкому ОО УДАР В. Гергелюк імовірно висуватиметься по виборчому округу № 84, депутати обласної ради Т. Парфан і М. Палійчук, які нещодавно перейшли до фракції УДАР, є потенційними кандидатами по виборчих округах № 86 і № 89, міський голова м. Яремче В. Онутчак можливо піде по округу № 87, депутат Коломийської міської ради від УДАР В. Довганюк може балотуватися на окрузі № 88. Усі названі кандидати, за його словами, уже є членами партії УДАР. Утім, лідер цієї партії В. Кличко не втрачає надії, що опозиційні сили висунуть єдиного кандидата від Комітету опору диктатурі та узгодять їх з УДАРОм.

Керівник Центру експертних досліджень «Тема» Р. Онишкевич вважає таку позицію партії УДАР правильною. «Про це вже давно говорять й інші політичні сили, зокрема партія А. Гриценка “Громадянська позиція”. А. Гриценка постійно пропонує цей механізм як найкращий спосіб визначення єдиного кандидата від опозиції в окрузі. Виборці самі мають визначити, хто з претендентів є найдостойнішим і має найбільше шансів перемогти кандидата від влади», – пояснив експерт. При цьому він застеріг: «Віталій Кличко прославив Україну на увесь світ. Однак за його партійними плечами можуть опинитись люди з далеко небездоганим політичним та бізнесовим минулим. На жаль, дедалі частіше стає відомо про такі факти. Бажаючи отримати депутатську недоторканність, такі особи намагаються заховатися за іменем Віталія. Цим самим вони підривають віру людей у чесність та відкритість опозиційних партій, спотворюють безпосередньо поняття опозиції».

У цьому контексті експерти переконані, якщо опозиції вдасться домовитися стосовно одного кандидата на мажоритарний округ, то вона доведе свою спроможність працювати згуртовано. Таку думку висловив політолог, голова Центру соціологічних та політологічних досліджень «Соціовимір», директор Міжнародного інституту демократій С. Таран. «Я думаю, про згуртованість опозиції можна буде судити тоді, коли будуть складатися списки єдиних кандидатів по мажоритарних округах. Тоді це буде демонстрацією, а не сумнівами, зможе або не зможе опозиція ефективно працювати разом. Якщо до єдиних кандидатів по округах не дійде, значить не змогли і не зможуть», – зазначив політолог.

Якщо опозиційні сили не домовляться щодо єдиного кандидата на мажоритарний округ, перевагу отримає Партія регіонів. Експерти переконані, що Партії регіонів вигідно, щоб від опозиційних сил висувалося кілька кандидатів-мажоритарників на одному окрузі. Таку тезу під час засідання КОД висловив генеральний продюсер телеканалу ZIK Д. Добродомов. Він зазначив, що після того, як об'єднана опозиція висуне своїх кандидатів на «мажоритарку», обов'язково з'являться інші опозиційні кандидати. Відповідно, за словами журналіста, це заплутає людей. «Не факт, що при такому поборюванні ці два кандидати від опозиції та об'єднаної опозиції не програють третьому завуальованому кандидату або кандидату від влади», – додав Д. Добродомов.

Водночас співпраця з опозиційними силами, на переконання представників УДАРу, має будуватися за принципом непоборення в опозиційному таборі й розраховує на таке ж ставлення від колег по опозиції. Відбувається активне налагодження співпраці партії УДАР з місцевими організаціями інших опозиційних партій. Зокрема, відомо факти тісної взаємодії УДАРу з представниками організацій різних опозиційних сил регіонів України, зокрема «Фронту змін», ВО «Свобода», «Наша Україна», «Батьківщини», в обговоренні планів стосовно спільної підготовки і проведення виборів до Верховної Ради України. У партії вважають, що всі опозиційні сили, які йдуть на вибори, повинні створити спільний центр захисту результатів волевиявлення громадян. «Ми повинні вже сьогодні моніторити мажоритарні округи, фіксувати факти підкупу виборців і змусити правоохоронні органи реагувати на це, як того вимагає закон. Ми також розраховуємо на активну позицію громадських організацій, які допомагатимуть збирати й оприлюднювати факти підкупу. Об'єднавшись і давши відсіч “гречкосіям”, ми не дозволимо продати Україну за безцінь», – наголосив лідер УДАРу В. Кличко.

Він також заявив, що УДАР за жодних обставин не співпрацюватиме з Партією регіонів. «Ми лише в тому випадку братимемо участь у формуванні нового уряду, якщо його сформує демократична більшість. Ми хочемо, щоб до влади прийшли нові політики і щоб змінилося ставлення до політики в Україні», – підкреслив позицію партії В. Кличко. Тому завданням мінімум для опозиційних сил має бути перемога на парламентських виборах, а завданням максимум – формування демократичного уряду та проведення необхідних реформ.

Не залишається не поміченим і організація спільних заходів, зокрема акцій протесту проти законопроекту «Про основи державної мовної політики» на захист української мови та інших спільних акцій за участю усіх опозиційних сил.

Попри такі заяви та спільні виступи опозиційних сил голова УДАРу В. Кличко не раз в інтерв'ю журналістам зазначав, що, на жаль, не всі опозиційні сили сьогодні дотримуються принципу взаємнепоборення так само, як вони. Відомі факти заяв лідера партії «Громадянська позиція» А. Гриценка, який увійшов до об'єднаної опозиції. Він переконаний: «У Віталія є потенціал з часом, років через п'ять, дійсно стати сильним політиком». Але для цього,

за словами А. Гриценка, необхідно як мінімум повернутися із-за кордону і пожити хоч би декілька років в Україні, причому не тільки самому, а зі своєю сім'єю, щоб зрозуміти країну, її проблеми і вже потім шукати шляхи вирішення. Також він порадив В. Кличку визначитися в політичному плані стосовно до нинішньої влади. «Необхідно чітко сказати: чи я підтримую Віктора Януковича і його політику, чи я в опозиції до Віктора Януковича і його політики», – зазначив А. Гриценко. За його словами, В. Кличко нині нагадує С. Тігіпка, який у 2009 р. спливав як третя сила і тут здувся. «Зараз як третя сила спливає Кличко. Але ця сила не наповнена змістом. Це може стати проблемою для країни. Я радий би Віталію, як людині відповідальній, серйозно над цим подумати», – пояснив свою думку А. Гриценко.

Різку інформацію, навіть об'єктивну, у бік УДАРу та його лідера пов'язують з тим, що ця політична сила на сьогодні відкидає будь-які пропозиції щодо об'єднання в один список з іншими опозиційними партіями перед парламентськими виборами. «На жаль, сьогодні в українській політиці традиція об'єднуватися, щоб тільки пройти до парламенту. А ми виступаємо за більш довготривалий ідейний альянс», – зазначив В. Кличко. Водночас у партії заявляють про готовність до будь-яких компромісів заради перемоги і виступають за об'єднання демократичних сил у майбутньому парламенті.

Таку позицію партії УДАР О. Черненко, голова Комітету виборців України, пояснює тим, що, не йдучи в єдиний список, УДАР керується чистим прагматизмом – у них нині є близько 10 %, а це фракція у 30 осіб, яких вона в об'єднаному списку не отримає. Перед ними сьогодні завдання – знайти авторитетних людей у регіонах, яким би вони вручили прапор УДАРу і тим самим допомогли перемогти. Але в партії спостерігається запаморочення від успіхів – від тих потенційних місцевих лідерів і авторитетних людей, які могли б піти від УДАРу, потрібен певний внесок. Крім того, що вони, зрозуміло, повинні будуть закривати всю кампанію в окрузі. Звичайно, у регіонах у «кличківців» все дуже запусчено, а за списком – чітка орієнтація на лідера та інших яскравих осіб.

У свою чергу, представники об'єднаної опозиції розумують ті переваги, які вони отримають у разі приєднання до них партії УДАР. Політолог В. Карасьов вважає, що Ю. Тимошенко для того, щоб партія УДАР приєдналася до об'єднаної опозиції, може запропонувати В. Кличку, враховуючи його зростаючі ставки на політичне майбутнє, угоду з А. Яценюком, що хтось із них буде Прем'єром, а хтось Президентом. При цьому, враховуючи стан здоров'я Ю. Тимошенко і її головний пріоритет – боротьбу проти теперішньої влади, вона може не претендувати на президентство і прем'єрство, а за словами експерта, претендувати на позицію модератора нової української політики, тим більше без будь-якого функціонального і посадового статусу. «Тимошенко швидше веде переговори з Кличком для того, щоб не було на виборах у 2012 р. моделі: одна влада і багато опозицій, а щоб була одна сильна опозиція і одна влада. Тоді

в опозиції більше шансів, при такій структурі електоральної конкуренції, дійсно забезпечити собі перемогу на парламентських виборах і перетягнути за собою «можоритарщиків», які, як вчить нас досвід української історії, роблять ставку на сильного та ідуть за сильними», – пояснив В. Карасьов.

За словами експерта, якщо таке загальне об'єднання відбулося, то тоді б-борець усвідомив: є опозиція і є влада. Вибір один – за чи проти влади. Це вже зовсім інші ставки в грі, і не тільки електоральні.

Ця думка близька до позиції представників опозиційних сил, які включені в процес об'єднання. Так, на переконання народного депутата із блоку «Наша Україна – Народна самооборона» Т. Стецьківа, твердження того, якщо В. Кличко піде окремо, то сумарно опозиція отримає більше, ніж буде в одному списку, є неправдою. Якщо до об'єднаної опозиції приєднається В. Кличко, то це – гарантія перемоги. Отримає понад 226 депутатів. Якщо не включиться, є небезпека взаємної боротьби. Завдання для влади полегшується. Вона зможе «розводити», стравлювати між собою, розповсюджуючи різні чутки, даючи більше ефірного часу для одних і менше – для інших. Тоді більшості не буде мати ні опозиція, ні влада, а між ними буде ситуативне мажоритарне болото в 40–60 чоловік. Вони будуть голосувати залежно від кон'юнктури, зазначив депутат.

Оглядачі ряду видань стверджують, що після об'єднання «Батьківщини» і «Фронту змін» ці політичні сили за рейтинговими показниками так і не змогли випередити Партію регіонів. Навіть входження до їхнього табору «Громадянської позиції» А. Гриценка не дало бажаних результатів необхідної електоральної підтримки. Оглядачі переконані: для зростання рейтингу об'єднаної опозиції Ю. Тимошенко та О. Турчинов розуміють, що їм необхідний В. Кличко. І тому вони за будь-яких обставин намагатимуться залучити їх до табору. На сьогодні ряд ЗМІ в обговоренні цієї теми наводять цитати листа Ю. Тимошенко до В. Кличка, у якому лідеру УДАРУ запропоновано «відкинути амбіції, забути про дріб'язкове гетьманство, а натомість стати одним з чільних лідерів об'єднаної опозиції – увійти до списку кандидатів у народні обранці від партії «Батьківщина» під другим номером»¹. Якщо така пропозиція дійсно була адресована лідеру УДАРУ і В. Кличко на неї погодиться, то об'єднана опозиція отримує 30 % передвиборного рейтингу. Таке об'єднання забезпечує їй гарантовано перше місце і необхідну кількість депутатських місць. Однак постає запитання: чи погодиться на об'єднання із «За Батьківщину» В. Кличко?

¹ Юлія Тимошенко предлагает место Яценюка Виталию Кличко. – <http://www.from-ua.com/politics/6516d17dab35b.html>; Яценюк – в нокауте. Тимошенко делает ставку на Кличко? – <http://www.versii.com/news/258000>.

В. Кличко нова людина в політиці, перший раз стартує в парламентських виборах, тому має певний рівень довіри виборців, резюмують більшість політиків з опозиційного табору.

Швидке зростання популярності та авторитету політичної сили УДАР оглядачі ряду видань також пов'язують з тим, що ця партія ще не була при владі. Розуміючи таку перевагу проти інших політичних сил представники УДАРу акцентують на цьому увагу виборців у своїх заявах. Так, В. Кличко неодноразово підкреслював: «Ми – інші, ми не були при владі. Багато політиків уже встигли побувати і в опозиції, і у владі, проте так і не виконали своїх обіцянок. На жаль, в українській політиці начебто відбувається ротація, але нічого не змінюється». Депутат фракції Київради від партії УДАР Н. Новак під час виступів наголошує, що громадяни хочуть бачити нову політичну силу, «іншу за своєю суттю – і ми хочемо показати, що ми інші».

На думку В. Кличка, однією з причин цього є те, що українські політики сьогодні працюють не на людей, а на олігархів. Тому партія виступає за проведення в Україні жорсткої політичної люстрації. «Ми наполягаємо на проведенні люстрації. Люстрації для тих, хто вже був при владі, міг змінити країну, але не зробив цього», – так В. Кличко відповів на репліку радника українського Президента Г. Герман про те, що всі політичні сили повинні разом співпрацювати на благо країни.

Останні соціологічні дослідження говорять про стабільне зростання рейтингу УДАРу. При чому дані різних соціологічних центрів відповідають однаковим результатам чи близькі до того. Так, згідно з результатами дослідження, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг», якби вибори до Верховної Ради України відбувалися на початку травня 2012 р., то 34 % опитаних однозначно взяли б у них участь, ще 34 % – скоріше взяли б участь. За такої участі виборців партія УДАР отримала наступний результат: серед усіх опитаних за неї готові проголосувати 7,2 %, серед тих, хто має намір взяти участь у виборах – 9,2 %.

За даними Київського міжнародного інституту соціології (КМІС), наприкінці травня за партію УДАР В. Кличка проголосувало б 8,4 % виборців, що забезпечило третє місце у рейтинговому списку. За попередній місяць обсяг електоральної підтримки статистично значно змінився лише у партії УДАР В. Кличка – її підтримка зросла більше ніж у 1,4 рази (з 5,9 % до 8,4 %). При цьому частка виборців, які наприкінці травня були готові взяти участь у голосуванні на виборах до Верховної Ради, у цілому по Україні становила близько 55 %. То за такої участі у голосуванні партія УДАР В. Кличка отримала б найімовірніше 15,5 %. За таким розподілом голосів, поданих за партійними списками, з 225 місць у Верховній Раді партія УДАР В. Кличка могла б мати 41 місце.

За регіональним розподілом партію УДАР В. Кличка підтримують 12 % виборців Центрального, 10 % – Західного, 9 % – Південного та 2 % –

Східного регіонів. Дослідження проводилось в період з 23 травня по 1 червня 2012 р.

Всеукраїнське опитування громадської думки, здійснене КМІС протягом 8–17 червня 2012 р. дало результат для партії УДАР В. Кличка у 8,0 %. За регіональним розподілом УДАР Віталія Кличка» підтримують 11,3 % виборців Західного, 9,2 % – Центрального, 7,4 % – Південного та 3,9 % – Східного макрорегіонів.

Відповідно до досліджень, проведених соціологічною службою Центру ім. Разумкова спільно з Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва, якби вибори до Верховної Ради відбулися на початку червня партія УДАР В. Кличка отримала серед усіх опитаних 7,8 %, і серед тих, хто має намір взяти участь у виборах, – 9,7 %. Існують істотні регіональні відмінності у підтримці цієї політичної сили. Дещо зміщується на Захід електорат УДАРУ В. Кличка, де він має найбільше прихильників (14 %), у Центрі – 9 %, на Півдні – 4 % і на Сході – 5 %. У мотивації голосування у виборців УДАРУ В. Кличка переважає орієнтація на лідера – 72 %. Соціологічні опитування проводилися з 31 травня по 6 червня 2012 р.

Результати соціологічних досліджень за березень – квітень дають 7,4 % голосів виборців, за квітень – 8,5 %, за травень – червень – 7,8 %. Опитування у квітні 2012 р. проведено соціологічною службою Центру ім. Разумкова, у березні – квітні 2012 р. і травні – червні 2012 р. – соціологічною службою Центру ім. Разумкова спільно з Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва.

Водночас, за словами В. Кличка, УДАР замовляє соціологічні дослідження і тому впевнено заявляє про понад 10 % підтримки виборців. Політик переконаний, що до моменту проведення виборів у жовтні партія зможе «наростити» ще 5–6 %, відтак легко подолає виборчий бар'єр і буде представлена в майбутньому парламенті.

Соціологи зауважили, що мотивація голосування серед виборців УДАРУ В. Кличка – це 72 % орієнтації на лідера. Узагалі, це голосування за В. Кличка. «Цих виборців від голосування за цю політичну силу мало що може відвернути. Тому що при будь-яких обставин Кличко залишається Кличком», – підсумувала український соціолог І. Бекешкіна.

Однак потенціал зростання партії В. Кличка вичерпано, зауважує М. Міщенко, заступник директора соціологічної служби Центру ім. Разумкова. Цікава тенденція спостерігається щодо партії В. Кличка – чим більший дохід у людини, тим менше бажання голосувати за цю партію. При цьому електорат В. Кличка не належить нікому, додає І. Бекешкіна. Це ті люди, які розчарувалися в будь-яких політиках. І сьогодні таких людей достатньо багато. І більше всього в регіонах, де традиційно підтримували В. Януковича. Там більше всього тих, хто не визначився, і тих, хто взагалі не бажає іти на вибори. В. Кличко може легко підібрати цей електорат, переважно сходу, пояснила

соціолог. Тому партії необхідно розробити чітку «східну політику», окрему мегапрограму. Необхідність такої програми зумовлена високим рівнем очікувань виборців південних і східних областей.

Цю думку підтримує політолог В. Стоякін. Однак зауважує, що В. Кличко занадто вірить своїм рейтингам. «У соціологію потрібно вірити, однак необхідно враховувати деякі технологічні нюанси. За Кличко голосують ті виборці, які не мотивовані брати участь у виборах, і політсила В. Кличка, враховуючи слабкість її структур у регіонах, жодним чином не загонить їх голосувати. Більшість оглядачів переконані, що основним електоратом партії УДАР все ж таки є голоси виборців С. Тігіпка «Сильна Україна». Зокрема, за словами редактора газети «Комментарии» О. Поліщука, електорат С. Тігіпка і його партії «Сильна Україна» розподілили між собою політичні сили В. Кличка УДАР і Н. Королевської «Україна Вперед!». «База зростання обох партій лежить на колишньому електораті політичної сили Тігіпка, який повернув той же фокус з виборцями, так би мовити продав kota у мішку на попередніх парламентських виборах. 13 % він мав результат у першому турі, і ось 13 % розподіляються між УДАР і Королевською.

Те, що В. Кличко проводить виключно технологічну кампанію, яка базується тільки на загальній репутації чемпіона-боксера, – погоджуються всі експерти, а соратники Кличка визначаються «як кіт у мішку» (*Матеріал підготовлено з використанням інформації сайтів партії УДАР Віталія Кличка, Київський міжнародний інститут соціології (<http://kiis.com.ua>), Центр Разумкова (<http://www.uceps.org>), Фонд «Демократичні ініціативи» (<http://dif.org.ua/ua/>), Соціологічна група «Рейтинг» (<http://www.rating-group.com.ua>), Четверта Влада (<http://4vlada.net/partii-lidery>), From-UA (<http://www.from-ua.com>), партії «Громадянська позиція» (<http://grytsenko.com.ua/news/view-klychko-eto-tret-ja-syla-ne-napolnennaja-soderzhanyem-hrytsenko.html>).*

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

В последнее время Украиной предпринят ряд шагов по усилению своего присутствия на Дунае. В октябре 1998 г. была создана Международная комиссия по защите реки Дунай (МКЗД) как исполнительный орган Конвенции, в которую вошли стороны-подписанты. Впоследствии к Конвенции присоединились Босния и Герцеговина, Черногория, Республика Сербия и Европейский Союз. Таким образом, на настоящий момент МКЗД объединяет 15 договорных сторон. Основываясь на Рамочной водной директиве ЕС, МКЗД сотрудничает со странами Дунайского бассейна, которые не являются сторо-

нами указанной Конвенции – Италией, Швейцарией, Польшей, Албанией и Бывшей Югославской Республикой Македония, а также 21 международной организацией, которые имеют статус наблюдателей, в частности, Черноморской комиссией, Дунайской комиссией, Карпатской конвенцией и др.

Международная комиссия по защите реки Дунай является, прежде всего, международной платформой для обеспечения сотрудничества между странами Дунайского бассейна и другими заинтересованными сторонами в целях устойчивого использования водных ресурсов. Важным шагом на пути к внедрению бассейнового принципа управления водными ресурсами в Дунайском регионе стала разработка под эгидой МКЗД и принятие в феврале 2010 г. всеми сторонами-участниками Конвенции Плана управления бассейном реки Дунай. Это событие состоялось под эгидой МКЗД.

В 2011 г. Украина впервые председательствовала в МКЗД. Так, одним из важных шагов в рамках председательствования Украины в МКЗД стала состоявшаяся в Ужгороде 11 апреля 2011 г. встреча министров окружающей среды, из стран бассейна реки Тиса, крупнейшего притока Дуная. Результатом этой встречи стало подписание Меморандума о взаимопонимании «Усиление сотрудничества в бассейне реки Тиса в направлении имплементации Плана интегрированного управления бассейном реки Тиса с целью поддержания устойчивого развития региона». Вклад Украины, ее экспертов в разработку этого плана, которая велась под эгидой МКЗД и заняла шесть лет, был весьма значительным. Поэтому принятие международного Плана интегрированного управления бассейном реки Тиса именно в год украинского президентства в МКЗД является закономерным этапом сотрудничества стран Тисайского бассейна и, без сомнения, еще одним кирпичиком в здание единой Европы.

Это первый опыт в Европе по созданию такого плана, и потому это событие можно с полной уверенностью считать вкладом Украины в дело европейской интеграции.

Впервые в истории сотрудничества между Украиной, Румынией и Республикой Молдова состоялось совместное экспедиционное обследование дельты Дуная в конце сентября – начале октября 2011 г. Для проведения обследования были привлечены два научно-исследовательских судна – «Циклон», принадлежащий украинской Дунайской гидрометеорологической обсерватории и ROUA, принадлежащего администрации румынского биосферного заповедника «Дельта Дуная».

Обследование было начато с отбора проб в гирле реки Прут и выполнялось в два этапа, в ходе которых было отобрано более 150 проб, анализ которых осуществлялся в лабораториях соответствующих организаций в Украине, Румынии и Молдове. Предварительные результаты Совместного обследования дельты Дуная были представлены во время рабочей встречи экспертов в декабре прошлого года в Измаиле.

«Движение Украины по пути европейской интеграции – отметил президент МКЗД в 2011 г., посол по особым поручениям МИД Украины Н. Меленевский – означает, что наша страна будет не только получать преимущества, но и должна выполнять довольно жесткие требования и стандарты, в том числе и в сфере управления водными ресурсами, которые являются исключительно важными для обеспечения жизнедеятельности и развития любого европейского государства».

Не менее важно отметить, что впервые в истории МКЗД председательствующая страна уделила столь значительное внимание широкому информированию общественности как внутри страны, так и на международном уровне о той работе, которая велась в рамках выполнения этой ответственной миссии. До сих пор ни одна из стран, возглавлявшая МКЗД, не ставила перед собой такой задачи. Это стало возможным, благодаря совместной инициативе Министерства иностранных дел и Одесского центра региональных исследований, а также благодаря финансовой поддержке Международного фонда «Відродження» в рамках проекта «Активизация участия Украины в деятельности Международной комиссии по защите реки Дунай».

Целью проекта стало обеспечение качественной экспертной поддержки председательствования Украины в МКЗД в 2011 г. и ее дальнейшее участие в деятельности этой международной организации путем привлечения украинских экспертов, работающих в неправительственном секторе и научных учреждениях, по приоритетным направлениям.

Как результат, был налажен плодотворный диалог между экспертным сообществом и правительственными структурами, отвечающими за координацию работы Украины в МКЗД – МИД, Министерством экологии и природных ресурсов и Государственным агентством водных ресурсов.

Подготовленный и опубликованный в рамках проекта Отчет о председательствовании Украины в МКЗД, представленный Н. Меленевским во время церемонии передачи полномочий от Украины к Австрии, вызвал интерес и одобрение со стороны других государств Дунайского бассейна. А по оценке Постоянного секретариата МКЗД в Вене, Украина задала новый стандарт председательствования в этой международной организации.

В рамках проекта также создан информационный сайт, задачей которого являлось освещение председательствования Украины в МКЗД. Примечательно, что сайт продолжает работать и после того, как Украина передала свои полномочия Австрии. Принято решение о его преобразовании в постоянную интернет-страницу украинской делегации в МКЗД и украинских экспертов, представляющих Украину в этой международной организации, а также в различных сферах защиты окружающей среды. Особое внимание будет уделяться комплексному управлению водными ресурсами Дунайского бассейна.

Наработанный опыт может быть полезен в контексте начавшегося в 2012 г. председательствования Украины в Центральноевропейской инициативе (ЦЕИ)

– региональном объединении государств Восточной и Центральной Европы. Примечательно, что из 18 государств, входящих в ЦЕИ, более половины являются дунайскими государствами и членами МКЗД. А это значит, что «дунайский вопрос» будет по-прежнему находиться в центре внимания (*UA-Reporter.com* (<http://www.ua-reporter.com/novosti/118126>). – 2012. – 11.06).

* * *

Президенту НАН України академіку Б. Є. Патону присвоєно звання Почесного доктора російського Національного дослідного центру (НДЦ) «Курчатовський інститут». Вчена рада НДЦ «Курчатовський інститут» (Москва, Російська Федерація) за видатний внесок у розвиток науки і за зміцнення співробітництва Росії та України в галузі освіти і науки 28 травня 2012 р. постановила присвоїти президенту НАН України академіку НАН України і РАН Б. Є. Патону звання Почесного доктора НДЦ «Курчатовський інститут». Вручення диплому Почесного доктора НДЦ «Курчатовський інститут» відбулось під час урочистої церемонії після завершення засідання ради Міжнародної академії наук України (МАН), яка відбулась 8 червня 2012 р. «Борис Євгенович – усесвітньо відомий учений у галузі електрозварювання, металургії та технології матеріалів, матеріалознавства. Патонівська наукова школа не потребує представлення. Крім видатних результатів у науці і величезного внеску в розвиток цивілізації та економіки пострадянського простору, Борис Євгенович ще й ініціатор унікального об'єднання наукових сил на пострадянському просторі – МАН, визначний організатор науки і громадський діяч. Діяльність МАН, спрямована на збереження та розвиток творчих зв'язків між ученими, одержала заслужене визнання не тільки в СНД, але й далеко за його межами», – наголосив директор Курчатовського інституту М. В. Ковальчук.

Президент НАН України Б. Є. Патон став третім володарем диплома Почесного доктора НДЦ «Курчатовський інститут». Першим в історії Почесним доктором НДЦ «Курчатовський інститут» став у 2010 р. Х. Дош – голова Ради директорів Німецького електронного синхротрона. Другим – Р.-Д. Хойер – генеральний директор Європейського центру ядерних досліджень (CERN) (*Інформаційне агентство «Регіональні Новини»* (<http://regionews.com.ua/node/47713>). – 2012. – 20.06).

* * *

В Приазовском государственном техническом университете (ПГТУ) состоялась Международная научная конференция на тему: «Инвестиционно-инновационные стратегии развития национальной экономики в условиях глобальной экономической системы».

Подобные конференции проводятся в техническом университете систематически. В этом году ученые, преподаватели экономического направления собрались в ПГТУ в пятый раз. Для обсуждения темы, предложенной кафедрой

экономических теорий ПГТУ (заведующая кафедрой, кандидат экономических наук, доцент О. Анисимова), прибыли экс-премьер-министр Республики Польша доктор исторических наук А. Ющик, советник директора Национального института стратегических исследований при Президенте Украины (г. Киев) профессор В. Воротин, доктор политических наук, профессор кафедры мировой экономики и мировых валютно-денежных отношений Финансовой академии наук при правительстве Российской Федерации Н. Лукьянович, кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента Молдавской экономической академии (г. Кишинев) Ион Негру.

В работе международной научной конференции приняли участие доктор экономических наук, профессор регионального филиала Национального института стратегических исследований, заслуженный деятель науки и техники Украины, почетный профессор ПГТУ Ю. Макогон, председатель Таганрогской торгово-промышленной палаты, председатель делового совета международного Черноморского клуба А. Амерханов, доктор экономических наук, профессор, академик Национальной академии наук Н. Белопольский, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой инноватики и управления ПГТУ Т. Логутова, заместитель начальника Главного управления промышленности и развития инфраструктуры региона Донецкой облгосадминистрации Е. Веровец, доктор экономических наук, профессор, заместитель генерального директора по персоналу ПАО «ММК имени Ильича» Ю. Чентуков, директор студенческого бизнес-инкубатора Молдавской экономической академии Д. Ворновицки.

Всего в работе конференции приняли участие более 50 ученых.

Кроме пакета рабочих документов ее организаторы позаботились о том, чтобы участники получили трехтомный сборник научных работ, представленных учеными на предыдущие конференции. Сборник был издан в ПГТУ при поддержке Донецкой облгосадминистрации, Мариупольского городского совета, Национального института стратегических исследований при Президенте Украины, Института интеллектуальной собственности Национального университета «Одесская юридическая академия».

Открыл конференцию ректор ПГТУ, заслуженный деятель науки и техники Украины, академик, профессор В. Волошин. Обращаясь к участникам международного форума, он сказал: «Как показали итоги работы предыдущих конференций, значимые результаты их работы становятся все более актуальными для глобальных экономических, государственных систем, и поэтому их значимость постоянно растет». Ректор В. Волошин проинформировал ученых зарубежных стран, вузов Украины о высококом промышленно-экономическом потенциале Донбасса, предприятий Мариуполя и их достойном месте в экономике страны. Он подчеркнул важную роль подобных научных форумов для студентов, аспирантов ПГТУ в приобщении их к науке. Отметил, что учеными представлено большое количество работ в области интеллектуальной собственнос-

ти. «Ведь не секрет, – подчеркнул В. Волошин, – что инновационные и инвестиционные процессы и интеллектуальная собственность – это области знаний, которые находятся рядом» (*Коваль Т. О стратегии развития национальной экономики – на международной конференции в ПГТУ // Приазовский рабочий (http://www.pr.ua/news.php?new=19143). – 2012. – 6.06).*

* * *

«Проблеми інтернаціоналізації університетської освіти в умовах європейської інтеграції» – такою була тема XXIV Міжнародної науково-практичної конференції, яку традиційно провів Закарпатський державний університет у травні цього року на території одразу трьох країн – України, Словаччини та Угорщини.

Конференцію провели відповідно до розпорядження голови Закарпатської обласної державної адміністрації О. Ледиди і Плану проведення науково-методичних конференцій та науково-практичних семінарів з проблем вищої освіти і науки професорсько-викладацького складу в системі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України на 2012 р.

Організаторами конференції виступили Закарпатський державний університет спільно з Національною академією педагогічних наук України та закордонними партнерами – Мішкольським університетом (Угорщина) та Академічним товариством ім. Міхала Балудянського (Словаччина).

У роботі конференції взяли участь понад 70 науковців із 36 вищих навчальних закладів та наукових установ України, Словацької Республіки, Угорської Республіки, Румунії, Польщі, Чеської Республіки та Російської Федерації, а також представники Верховної Ради України та Міністерства юстиції України.

Під час пленарних засідань в Мішкольському університеті та у м. Кошице було заслухано понад 35 доповідей з широкого кола питань, пов'язаних з проблемами інтеграції вищої освіти України до європейської системи освіти.

У рамках конференції за участі студентів та аспірантів українських та зарубіжних вишів-партнерів проходила XI Міжнародна науково-практична конференція студентів та аспірантів «Наукові розробки молодих учених як важливий чинник розвитку системи європейської вищої освіти», в якій взяли участь 32 студенти та аспіранти.

Під час конференції відбулася і міжнародна науково-технічна виставка-презентація, на якій репрезентувалися здобутки Закарпатського державного університету, Академічного товариства ім. Міхала Балудянського, Мішкольського університету, Київського університету права НАН України та Донецького державного університету управління.

За результатами конференцій були узагальнені рекомендації її учасників, які схвалені рішенням конференцій. Матеріали конференцій будуть опубліковані в міжнародному науковому віснику – періодичному науковому виданні

Закарпатського державного університету, що має міжнародний стандартний номер ISSN 2218-5348 (<http://www.mukachevo.net/UA/News/view/56925>). – 2012. – 6.06).

Загальна характеристика наукової і науково-технічної діяльності

8 юнія в актовом залі медичного університету в г. Акмесджиде (Симферополі) состоялось собрание Крымской академии наук, которое открыл президент академии В. Тарасенко. Он отметил, что за 19 лет академия обрела кадры, авторитет и успешно объединяет научные силы региона в реализации инновационного потенциала.

Было отмечено, что правительство АРК создает инновационную структуру для улучшения и стимулирования научно-производственной деятельности.

Особый интерес вызвало выступление ректора Крымского инженерно-педагогического университета Ф. Якубова, который обстоятельно рассказал о путях и методах научной работы, подготовке кадров. Он обосновал необходимость финансирования науки из бюджета автономии, ибо без средств нельзя выполнить и реализовать новые разработки.

Проректоры по научной работе медуниверситета А. Кубышкин и аграрно-го университета А. Изотов рассказали об исследованиях в своих учебных заведениях (*Шмигальский В. Крымская академия наук подводит итоги года // Голос Крыма (<http://www.goloskrima.com/?p=7803>). – 2012. – 15.06*).

Питання екології та уникнення техногенних катастроф

На території Полтавської області проводяться роботи зі створення нового регіонального ландшафтного парку «Лісостеповий чорноземний» (Шишацький район). Науковими співробітниками виконано такі етапи: розроблено концепцію та наукове обґрунтування РЛП; проведено комплексні дослідження ландшафтного та біотичного різноманіття території проектового РЛП; визначено ділянки, які доцільно включити до складу РЛП загальною площею близько 5 тис. га.

З метою підбиття підсумків проведених досліджень територій проектового РЛП та обговорення механізмів реалізації наступних етапів створення парку (визначення меж територій, які рекомендовано включити до складу РЛП та попереднє зонування; погодження території із землевласниками та землекористувачами) Центром заповідної справи, рекреації та екотуризму Державної екологічної академії Мінприроди України проводиться науково-практичний семінар «Науково-організаційні засади створення регіонального ландшафтного парку “Лісостеповий чорноземний”» для співробітників, які

братимуть участь у його створенні. У програмі семінару передбачено проведення пленарного засідання, презентація буклету та фотовиставки, оглядова екскурсія територією проєктованого парку, проведення нарад з землевласниками та землекористувачами з узгодження площ та меж ділянок РЛП сільських рад.

На пленарному засіданні за участю працівників ДУ ОНПС у Полтавській області обговорено пріоритетні напрями природоохоронної стратегії України, сучасний стан та перспективи розвитку природно-заповідної та екологічної мереж Полтавщини, наукові критерії та етапи створення РЛП «Лісостеповий чорноземний», особливості тваринного світу, ландшафтне різноманіття та історико-культурна цінність проєктованого парку, а також правові аспекти створення і функціонування РЛП.

Створення РЛП «Лісостеповий чорноземний» дасть змогу вперше здійснити комплексну охорону еталонної ділянки лісостепового ландшафту у Лівобережному лісостепу України, репрезентовані нагірними широколистяними лісами та лучними степами на схилах балок і ярів (*На Полтавщині обговорюють перспективи створення нового об'єкта ПЗФ // Репортер* (<http://reporter.pl.ua/novini/podiyi/6838-na-poltavschyni-obgovorjujut-perspektyvu-stvorennja-novogo-obektu-pzf>). – 2012. – 15.06).

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

М. Кіаяк, проректор з навчальної роботи і член приймальної комісії Закарпатського художнього інституту:

«Навчальний заклад має у структурі Закарпатський коледж мистецтв імені Ерделі. Проводить підготовку за трьома напрямами: дизайн (спеціалізації: графічний дизайн, дизайн інтер'єру, дизайн середовища), образотворче мистецтво (живопис) і декоративно-прикладне мистецтво (художня обробка дерева, металу і кераміки). Це мистецький навчальний заклад. Звичайно, специфіка підготовки в ньому відрізняється від традиційних вузів. Відрізняється і кількість студентів у групах: максимальна кількість – 7–10 осіб. Дипломні роботи студентів можна побачити по всьому місту: наприклад, у Художньому музеї ім. Бокшая можна побачити роботи відділу металу: лавички, урни для сімття, внутрішні перегородки, двері ковани металеві, рамки, вішаки тощо. У ботанічному саду УжНУ багато робіт з кераміки, які органічно вписалися в екстер'єр. Більшість випускників з спеціалізації “графічний дизайн” працюють у фірмах, що займаються розробкою рекламної, друкованої та іншої продукції.

Прийом документів у Закарпатський художній інститут завершується 17 липня, що пов'язано з творчими конкурсами. Перелік документів для вступу аналогічний, як і у всіх вузах. Щороку у закладі проводяться підготовчі курси для творчих конкурсів».

В. Кабацій, проректор з наукової роботи Мукачівського державного університету:

«Очолює Мукачівський державний університет доктор хімічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Ю. Мигалина. Із 13 спеціальностей, які є в вузі, тільки три збігаються з тими, що є в інших начальних закладах. Інші – абсолютно відмінні. МДУ – єдиний в області готує спеціалістів у легкій промисловості. Цього року буде відкрито спеціальність “інженерна механіка”. Ви знаєте, що легка промисловість в області добре розвинута, тому потреба в спеціалістах є. Крім того, розташування області між кордонами є сприятливим для інвестицій, ведення бізнесу, тому факультет “менеджмент і підприємництво” готує студентів за спеціалізаціями “виробнича сфера”, “невиробнича сфера”, “зовнішньоекономічна діяльність”. Закарпаття є зручним для ведення туризму і рекреації. Одними з перших відкрито спеціальність “туризм”. Більше того, виш єдиний в області готує педагогів за різними напрямками: це початкова освіта і дошкільна освіта. Нова спеціальність – англійська філологія для дітей початкових класів. Крім того, у складі університету діє шість факультетів (педагогічний, гуманітарний, менеджмент і підприємництво, туризм та готельно-ресторанний бізнес, технологічний) і два структурні підрозділи (Виноградівський державний технологічний коледж і Мукачівський гуманітарно-педагогічний коледж). Сьогодні в університеті навчаються 3900 студентів, разом із структурними підрозділами – понад 6 тис. До їхніх послуг – шість навчальних корпусів, два гуртожитки, кафе, спортивні секції, майданчики тощо. Значну увагу в університеті надають науковій роботі. Студенти, які закінчили з відзнакою, мають можливість продовжувати навчання в аспірантурі, або ж можуть бути направлені в інші вузи. На базі ж самого вузу щороку проходять 2–3 наукові конференції» (*Закарпаття онлайн* (<http://zakarpattia.net.ua/Special/97462-Abituriientam-radiat-vstupatytilky-do-zakarpatskykh-vyshiv>). – 2012. – 15.06).

Наукові видання

Научный журнал Луганского национального университета включен во всемирную базу научных изданий SCOPUS. Она дает возможность не только увеличить аудиторию издания, но и позволяет отслеживать, как часто ученые в любом уголке мира обращаются к этому журналу, когда цитируют материалы. Тот факт, что журнал англоязычный делает его максимально доступным в международном формате, – объяснила проректор ЛНУ Е. Климовичина. В этот самый популярный в мире реестр научных изданий вошел журнал Algebra and Discrete Mathematics («Алгебра и дискретная математика»).

В этом году изданию исполняется 10 лет. В 2002 г. журнал возник по инициативе основателя Луганской алгебраической школы, профессора В. Усенко.

«В редколлегию журнала входят ученые из 11 стран мира. Среди них ведущие математики стран ЕС, а также Канады, США, Бразилии, России. За 10 лет мы опубликовали результаты научных исследований, которые проводились в 47 странах мира. На сегодня наши авторы – это более 400 ученых», – рассказал ученый секретарь издания А. Жучок.

За 10 лет работы журнал стал популярен и востребован в научной среде. Он уже включен во всемирные реферативные базы научных изданий *Mathematical Reviews*, *Zentralblatt Math* и *Referativnyi Zhurnal Matematika* (*Russian Abstract Journal*). В этом году Луганский национальный университет и Математический институт имени В. А. Стеклова Российской академии наук (г. Москва) подписали договор, в рамках которого журнал ADM включен в общероссийский математический портал *Math-Net.Ru*.

Кроме результатов современной математической науки в издании *Algebra and Discrete Mathematics* можно найти информацию о профильных конкурсах для молодых украинских ученых, которые проводят американское научное и отечественное математические сообщества (*Паралель-Media* (<http://paralel-media.com.ua/p48095.html>)). – 2012. – 12.06).

* * *

У львівському видавництві «Місіонер» побачив світ збірник матеріалів регіональної науково-практичної конференції «Вища педагогічна освіта в Кременці 1940–1990 рр.: знахідки, традиції, проблеми та перспективи» за загальною редакцією професора А. М. Ломаковича та кандидата педагогічних наук О. А. Фурман, повідомляє управління освіти та науки в Тернопільській області. Збірник містить доповіді та спогади п'ятдесяти учасників згаданої конференції і виступає логічним продовженням дослідницьких матеріалів двох попередніх форумів, що вивчали становлення вищої школи в Кременці: міжнародних конференцій «Волинські Афіни першої третини XIX століття у контексті розвитку освіти, науки і культури в Центрально-Східній Європі» (2005 р.) та «Кременецький лицей у контексті розвитку освіти, науки та культури на Волині в першій третині XIX століття» (2008). Збірник розкриває особливості розвитку педагогічної освіти в Кременці другої половини минулого століття. У його структурі два розділи: «Становлення і розвиток педагогічних навчальних закладів у Кременці (40–90 рр. XX ст.)» і «Діяльність Кременецького педагогічного інституту й педагогічного училища в спогадах їхніх випускників і викладачів» (*Кременецька вища освіта тепер на сторінках наукового збірника // Номер один* (<http://gazeta1.com/index.php/uk-UA/126-novini-dnya/3833-kremenetska-vishcha-osvita-teper-na-storinkakh-naukovogo-zbirnika>)). – 2012. – 17.06).

Наука і влада

Президентом Украины В. Януковичем был подписан указ о присуждении Государственной премии Украины в области науки и техники за 2011 г группе ученых Национального университета кораблестроения имени адмирала Макарова. Идея подать работу, которая объединила бы современные научные исследования в области теории и проектирования судов, средств океанотехники, обеспечения их экологической чистоты, новейшие технологии постройки, основы правил классификации и постройки судов для Регистра судоходства Украины, создания современных проектов постройки судов, представлялась дерзкой и на первый взгляд трудновыполнимой.

Ученые НУК решили сделать все возможное и обосновать, что Украина может войти в ряд наиболее развитых стран мира по основным направлениям развития кораблестроительной науки и техники. В университете была создана инициативная группа ведущих ученых-корабелов, которая начала отрабатывать концептуальный подход к работе.

В ее основу был положен естественный принцип комплексного рассмотрения лучших разработок за последние 20 лет, в которых высокий научный потенциал дал существенный практический выход у партнеров – судостроительных заводах и конструкторских бюро. Партнерами НУК по разработке стали: ПАО «Николаевский судостроительный завод «Океан», Aker Yards Design Ukraine, «Морское инженерное бюро», Институт электросварки имени Е. О. Патона НАН Украины, Классификационное общество «Регистр судоходства Украины».

Авторами работы являются профессор, академик, ректор НУК, президент Академии наук судостроения Украины (АНСУ) и Международной академии морских наук, технологий и инноваций (МАМНТИ) С. С. Рыжков, профессор, академик АНСУ и МАМНТИ В. С. Блинцов, профессор, академик АНСУ В. Ф. Квасницкий, профессор, академик АНСУ В. А. Некрасов, профессор, академик АНСУ К. В. Кошкин, профессор, академик АНСУ Ю. Д. Жуков, профессор, академик АНСУ и МАМНТИ Г. В. Егоров, академик НАНУ И. В. Кривцун, академик АНСУ Ю. В. Солониченко, кандидат технических наук В. В. Севрюков.

Авторитетному авторскому коллективу удалось решить в числе многих вопросов проблему разработки научной, методологической, технологической, конструкторской основы для создания и серийного производства универсальных транспортных судов и средств океанотехники на украинских судостроительных предприятиях. Она получила золотую медаль на международной выставке «Морская индустрия России-2011» в Москве.

Несомненным успехом является отработка и внедрение современных технологий виртуального проектирования судов и средств океанотехники с привлечением профессиональных команд из различных проектных офисов

Украины, что дает возможность повысить качество и сократить сроки проектных работ. Учеными НУК созданы модели и алгоритмическое обеспечение организации судостроительного производства с применением эффективных технологий сборочно-сварочного производства. Заслуживают внимания и усовершенствованные технологии продления жизненного цикла судов и средств океанотехники, которые позволяют проводить эффективные судоремонтные работы и осуществлять реновацию судов, выведенных из эксплуатации.

Созданы уникальные образцы конкурентоспособной подводной техники — необитаемых подводных аппаратов, которые позволяют проводить мониторинг и освоение водных объектов, глубин и морского шельфа (это было продемонстрировано летом 2008–2011 гг. в реальных условиях). Необитаемые подводные аппараты необходимы для освоения Черноморского шельфа как научно-техническая основа развития морского потенциала Украины. Спроектированы, построены, испытаны и переданы для эксплуатации украинским и зарубежным организациям более 20 единиц необитаемых подводных аппаратов и оборудования различного назначения. Национальный университет кораблестроения — единственный на территории стран СНГ, где эти аппараты производились раньше и производятся сегодня.

Один из разделов работы был посвящен обеспечению высокого уровня экологической безопасности при постройке и эксплуатации судов за счет создания устройств очистки и утилизации газовых выбросов. Университетом разработан комплекс мероприятий по обеспечению высокого уровня экологической безопасности при сооружении и эксплуатации судов за счет внедрения нового подхода в создании экологического оборудования, использующего на процессы очистки газообразных, жидких и твердых загрязнений энергетический потенциал самих выбросов в окружающую среду. Выполнен ряд теоретических и экспериментальных исследований, созданы научные основы струйного газоочистного оборудования. Получено более 20 патентов, которые внедрены на более чем 700 газотурбинных двигателях 3-го и 4-го поколения разработки ГП «Научно-производственный комплекс газотурбостроения «Зоря» — «Машпроект». Это дало экономический эффект более чем 530 млн грн для организаций, эксплуатирующих судовые ГТД в странах СНГ, Индии, Китае, Иране и др. Масловлагодетелители внедрены более чем на 150 предприятиях стран СНГ.

На основе теоретических и экспериментальных исследований разработаны и внедрены инновационные технологии изготовления деталей, соединения и сварки секций, блоков и корпуса судна. Такие технологии есть далеко не у всех ведущих судостроительных компаний мира. Значимым является и то, что украинскими учеными уже создана новая обобщенная концептуальная модель и отработана инновационная технология проектирования и строительства судов и средств океанотехники. Именно она и позволит решить важную проблему сохранения геополитического статуса Украины как морской державы.

Кроме того, авторы работы являются разработчиками украинских классификационных основ судостроения – «Правил классификации и постройки судов внутреннего плавания», «Правил классификации и постройки морских судов», «Правил классификации и постройки малых судов», «Правил классификации и постройки судов смешанного плавания», «Правил постройки морских судов с использованием элементов судов-доноров, которые эксплуатировались».

Предложенная концепция постройки судов смешанного плавания реализована при строительстве более чем 170 судов (многоцелевых сухогрузных судов, танкеров-продуктовозов, танкеров-химовозов, железнодорожных паромов). Результаты работы внедрены при реструктуризации и совершенствовании производства судостроительных заводов: «Океан», «Паллада», «Залив», где с 2002 г. построено более 50 судов различного назначения, в том числе впервые за годы существования независимой Украины 10 судов для украинской компании «Укрречфлот».

По работе опубликовано 23 монографии, более 600 статей, в том числе более 100 в международных изданиях, получено более 50 патентов на изобретения. Подтвержденный экономический эффект от внедрения превысил 1,5 млрд грн. Результаты разработки отражены в защищенных девяти докторских диссертациях авторов работы и 23 кандидатских работах их учеников (*Галь А. Николаевские ученые доказали: кораблестроительная наука не стоит на месте // Южная правда (<http://www.up.mk.ua/cgi-bin/page2st.php?param=5422>). – 2012. – 14.06*).

* * *

Голова Городенківської районної державної адміністрації І. Мороз та ректор Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника професор І. Цепенда підписали угоду про співпрацю, якою передбачено залучення наукового потенціалу до розв'язання актуальних проблем розвитку економіки регіону.

Зокрема, угода передбачає науковий та методичний супровід впровадження інноваційних технологій, участь у розробці та реалізації проектів у економічній та гуманітарній сферах, виконання студентами кваліфікаційних робіт на визначену райдержадміністрацією тематику, студентську практику на підприємствах та в установах району, скерування випускників на роботу в район тощо. Форма співпраці обумовлює також проведення спільних наукових досліджень, розробку методичних рекомендацій, організацію конференцій, форумів, виставок.

Угоду про співпрацю між Городенківською РДА і Прикарпатським національним університетом ім. Василя Стефаника підписано на виконання розпорядження № 160 голови обласної державної адміністрації М. Вишиванюка від 16 березня 2012 р. «Про стан виконання програм розвитку інвестиційної, науково-

технічної та інноваційної діяльності в області» *(Івано-Франківська обласна державна адміністрація (<http://www.if.gov.ua/modules.php?name=News&file=article&sid=16521>). – 2012. – 13.06).*

* * *

Значна кількість селян нині не мають постійної роботи, а їхні сім'ї виживають завдяки веденню особистих підсобних господарств. Змінити таку тенденцію та зосередити увагу держави на сприянні дрібному й середньому сільгосптоваровиробнику покликана програма «Рідне село».

Її реалізації було присвячено обласну науково-практичну конференцію з питань стратегії соціально-економічного розвитку сільських територій та виконання Програми соціального розвитку сільських населених пунктів Полтавської області на 2012 р., яку вів голова облдержадміністрації О. Удовіченко. У роботі конференції взяв участь голова обласної ради І. Момот.

Більшість районних програм розвитку зорієнтована на вдосконалення агротехнологій, інтенсифікацію землеробства. Скажімо, начальник управління агропромислового розвитку Зіньківської РДА М. Ткачик, презентуючи експозицію району, зазначив: «Ми підтримуємо інтенсивне землеробство в агропромхолдингах, але водночас значну увагу приділяємо розвитку особистих підсобних господарств, оскільки район має чи не найбільше населених пунктів – 115. А це – великий виробничий і соціально-економічний потенціал».

У минулому році на виконання заходів Програми соціального розвитку сільських населених пунктів Полтавської області вдалося залучити більше 133 млн грн, із яких лєвова частка – позабюджетні кошти. З обласного бюджету мають підтримуватися й ті соціальні проекти, які зароджуються в селі. А ще – треба зацікавити молодих спеціалістів їхати працювати в село й відроджувати його.

Відкриваючи науково-практичну конференцію, О. Удовіченко підкреслив, що на реалізацію заходів Програми соціального розвитку сільських населених пунктів Полтавської області на 2012 р. уже використано майже 36 млн грн. За ці кошти проведено реконструкцію дитячих садків, шкіл, спортивних об'єктів, закладів охорони здоров'я, культури, торгівлі, виконано роботи з газифікації, водопостачання, освітлення вулиць, здійснено заходи, спрямовані на розвиток овочівництва, тваринництва. Укладено понад 1500 угод про соціально-економічне партнерство між сільськими громадами та орендарями землі, за якими використано 13,6 млн грн. Виконання Програми в цьому році, порівняно з минулим, проходить з випереджаючими темпами. На сьогодні зазначена Програма не має аналогів в Україні. А для її реалізації на розвиток регіону цьогоріч загалом виділено 236 млн грн. Голова облдержадміністрації значну увагу приділив питанням розвитку на селі малого бізнесу та кооперації. Він наголосив, що близько 250 тис. осіб сільського населення по суті є

незайнятими, водночас майже 360 тис. га земель присадибних ділянок використовуються малопродуктивно. Хоча на цих землях можна було б займатися ягідництвом чи застосовувати їх для тепличного господарства.

Директор Департаменту аграрної освіти, науки та дорадництва Міністерства аграрної політики України І. Синявська зауважила, що основою Програми є конкуренція державної підтримки на середньотоварного та дрібнотоварного виробника. У своєму виступі вона зазначила, що Полтавщина активно розвиває сільські території й першою в Україні прийняла Програму соціального розвитку сільських населених пунктів, має унікальний центр науково-освітнього забезпечення виконання завдань Програми.

Учасники конференції підкреслювали, що реалізація програми «Рідне село» та підтримка села дають можливість не тільки наповнити внутрішній ринок продукцією малого та середнього виробництва, а й створити нові робочі місця, зупинити відплив робочої сили із села до міста.

В обговоренні тематичних питань також взяли участь директор ТОВ «Полтавська обласна сільськогосподарська дорадча служба» С. Андрієнко, голова Полтавського регіонального відділення Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад О. Шереметьєва, голова Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад М. Фурсенко, голова Глобинської районної ради О. Феденко, директор ПП «Дикун» Семенівського району М. Дикун, голова Новосанжарської райдержадміністрації С. Шовкопляс. Ішлося, зокрема, про відродження кооперативних форм господарювання на селі, залучення інвестицій у розвиток територій, благоустрій населених пунктів. Зазначалося, що виконання Програми соціально-економічного розвитку сільських територій – це робота не одного дня, і влада має підтримати спрямовані на це зусилля, а сільським головам потрібно активізуватися для напруженої і цілеспрямованої роботи.

На науково-практичній конференції констатувалося, що Програма передбачає реформування системи регулювання та контролю для малих і середніх господарств, яка дасть можливість вільніше почуватися на аграрному ринку й мати більшу гарантію стосовно збуту виробленої сільгосппродукції (*Даценко Л. Стратегія розвитку сільських територій // Зоря Полтавщини (<http://www.zorya.poltava.ua/index.php?rozd=&nomst=5360>). – 2012. – 14.06*).

До уваги держслужбовця

С. Семенченко, завсектору НБУВ

Нові надходження до НБУВ

X91я2
Є24

**Європейський Союз: економіка, політика, право :
енцикл. слов. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. :
ВПЦ «Київ. ун-т», 2011. – 368 с.
Вс 52225**

Видання містить біографічні довідки щодо провідних європейських політичних діячів, глав держав й урядів держав-членів ЄС, які зробили вагомий внесок у становлення європейської спільноти.

Фундаментальні перетворення на європейському континенті вирішальним чином вплинули на визначення геополітичної орієнтації Української держави. Національні інтереси України об'єктивно потребують утвердження її як впливової європейської держави, повноправного члена ЄС. Ідея єдності з Європою нерозривно пов'язана з ідеєю української державності та є політичною константою розвитку нашої країни. Успіх реалізації Українською державою свого стратегічного курсу залежить від успішного реформування всіх сфер внутрішнього життя суспільства з метою їх адаптації до установлених загальноєвропейських норм та досягнення відповідних змін у суспільній свідомості й підготовки кадрів, здатних до кваліфікованої професійної діяльності, пов'язаної з євроінтеграційним поступом України.

Вихід у світ словника приурочений до 175-ї річниці від дня заснування Київського національного університету імені Тараса Шевченка та 65-річчя одного з його підрозділів – Інституту міжнародних відносин.

Видання розраховане на науковців, студентів, аспірантів і викладачів, працівників державних органів влади, спеціалістів у галузі євробудівництва та широкої громадськості щодо історії, засад функціонування та діяльності ЄС, історії та культури Європи загалом.

**Ф69(4Ук)я2
Д36**

Держава, влада та громадянське суспільство у документах політичних партій України (кінець 1980-х – перша половина 2011 рр.) / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса ; упоряд.: Т. А. Бевз [та ін.]. – К., 2011. – 808 с.

Вс 52226

Партії в Україні пройшли складний шлях становлення, криз та реформувань, структуризації та розвитку. Процес розбудови партій мав свої особливості та специфіку, що у свій спосіб віддзеркалювалося в документах, які виходили з-під пера засновників партій, приймалися на партійних форумах і зібраннях.

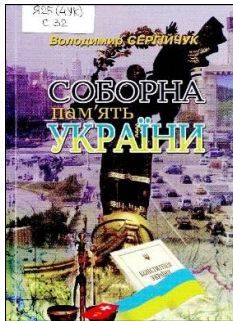
У виданні в хронологічній послідовності відтворено специфіку процесу становлення політичних партій (як інституту громадянського суспільства і інституційної складової політичної системи України).

У збірнику інформація подана за хронологією, починаючи з 1988 р., а далі – за датою реєстрації Міністерством юстиції України. Включено в збірник інформацію про кожну зі 189 діючих та понад 55 партій, які припинили діяльність. Зокрема вказано назву партії, дату її створення, реєстрацію Міністерством юстиції України, реєстраційний номер, відомості про зміну назви, підстави та час припинення діяльності політичного утворення (для партій, які припинили своє функціонування), подано витяги з програмних та інших партійних документів із зазначенням джерела їх походження.

Учасниками проекту була проведена значна пошукова робота. Опрацьовано об'ємний масив джерел, як опублікованих, так і з архівних фондів, – поточного архіву Міністерства юстиції України, документи якого вперше вводяться до наукового обігу та Центрального державного архіву громадських об'єднань України.

Тексти документів у збірнику подаються або у раніше опублікованій редакції, або у тому вигляді, у якому відклалися в архівних фондах.

Подані в збірнику матеріали мають істотно полегшити наукову реконструкцію українського партіогенезу за період більше ніж два десятиліття, допомогти усвідомленню особливостей української партійної генеалогії. Для зручності користування в кінці видання розміщено алфавітний покажчик назв політичних партій.

**Я25(4УК)
С32**

Сергійчук В. Соборна пам'ять України : календар-альманах. 2012р. / В. Сергійчук. – К. : ПП Сергійчук М. І., 2011. – 288 с.

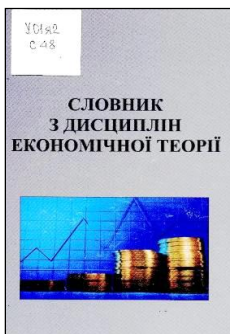
Ва 748330

У 2012 р. відзначається багато ювілеїв, які стосуються процесу відродження й утвердження Української державності. Розпочалася системна й комплексна праця щодо повернення нашої історичної пам'яті через відкриття колишніх архівів комуністичного режиму і його спецслужб. Наше суспільство вперше одержало інформацію про легітимність Центральної Ради, яка хотіла порозуміння між народами колишньої царської Росії і своїми західними сусідами, вперше у світі забезпечувала на законодавчому рівні права національних меншин в Україні.

По-новому побачило наше суспільство й діячів Української національної революції тієї доби – вони вже уявляються жертвовими державниками, а не ворогами рідного народу.

У запропонованому календарі-альманасі наводяться найбільш знаменні події української історії та згадуються найвизначніші постаті нашого народу (Ярослав Стецьків, Володимир Василенко, Петро Григоренко, Михайло Балудянський, Степан Тимошенко, Пилип Орлик, Андрій Малишко, В'ячеслав Чорновіл), пам'ять яких вшановуємо у 2012 р.

Календар-альманах розрахований на широке коло читачів.

**У01я2
С48**

Словник з дисциплін економічної теорії / Г. П. Пасемко [та ін.] ; Харьк. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Х., 2011. – 125 с.

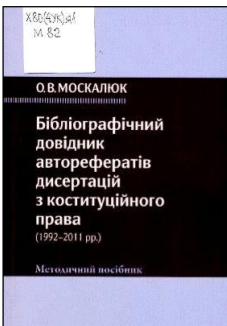
Ва 748736

Реформування економічної системи, соціальні, політичні та інші трансформаційні зрушення, що відбуваються в Україні, спонукають до пошуку дієвих методів та напряму утвердження ринкових відносин, формування соціально орієнтованої економіки. За цих умов особливої ваги набуває економічна теорія, яка належить до фундаментальних наук, що безперервно розвиваються шляхом виникнення й розвитку нових наукових шкіл, напрям дослідження. Цей розвиток ґрунтується на узагальненні досвіду, суспільної

практики, що дає змогу уточнити або вилучити з арсеналу наукових здобутків ті економічні концепції, які не витримали випробування часом.

Трансформаційні зрушення в економічній системі породжують необхідність у ґрунтовних теоретичних дослідженнях ринкових перетворень, а також потребу в засвоєнні системи економічних знань майбутніми фахівцями. Кожний з них повинен не тільки оволодіти певною сумою економічних знань, а й уміти приймати оптимальні за своїм характером рішення у своїй діяльності, давати належну оцінку тим соціально-економічним процесам, які мають місце в суспільстві. Сприяти цьому певною мірою і покликаний пропонований словник з дисциплін економічної теорії. Він може широко використовуватись студентами всіх спеціальностей.

Словник охоплює науково-теоретичні, макроекономічні і мікроекономічні аспекти національної та міжнародної економіки, що сприяє підготовці фахівців, здатних розв'язувати проблеми сучасності.

**Х80(4Ук)я1
М82**

Москалюк О. В. Бібліографічний довідник авторефератів дисертацій з конституційного права (1992–2011 рр.) : метод. посіб. / О. В. Москалюк. – К. : Реферат, 2012. – 80 с.

Ва 748463

Методичний посібник є інформаційним довідником про захищені в Україні дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук та доктора юридичних наук зі спеціальності «конституційне право; муніципальне право».

Мета посібника – надати допомогу студентам у пошуку літератури під час написання курсових, дипломних та магістерських робіт, а також допомогти аспірантам та здобувачам при виборі теми дисертаційного дослідження.

При відборі авторефератів дисертацій використовувалася інформація, розміщена в електронному каталозі Національної парламентської бібліотеки України та електронному каталозі авторефератів дисертацій Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського станом на 1 січня 2012 р. При систематизації авторефератів дисертацій за 2011 р. використовувалася інформація, розміщена в електронному каталозі бібліотеки Сумського державного університету та електронному каталозі Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна.

До довідника включені автореферати, захищені в період з 1992 до 2011 р. Для зручності пошукової інформації бібліографічний довідник складається з хронологічного, предметного, поіменного, алфавітного покажчиків.

Для нотаток

Підп. до друку 18.07.2012.

Формат 60x84/16. Друк офс. Ум. друк. арк. 4,42.

Видається в друкованому та електронному вигляді

Адреса видавництва: 03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3